სახალხო გაზეთი

№ 367 სამშაბათი, 2 აგვისტო, 1911 წ. წელიწადი მეორე. № 367

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე 30 კაპ., უკანასკნელზე—10 კაპ. სხვა ადგილებიდან გაგაკეთების გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი 30 ტიპიანი ტექსტის წინ 20 კაპ., უკან—10 კაპ. სამკლოვიანზე განცხადების დაბეჭდვა პირველ გვერდზე თითო ჯერ საღამოს 4 საათამდე ღირს 3 მ. 4 საათის შემდეგ მიიღება მხოლოდ თვით სტამბა „ხორაპან“-ში, მადათოვის ბულვარზე და ეღირება 4 მანეთი.

განცხადებანი იმ პირთა, ფირმათა და დაწესებულებათაგან, რომელნიც გაგაკეთების გარეშე არიან, ან მთავარი კანტორები და განყოფილებანი აქვთ, მიიღება მხოლოდ სავაჭრო სახლის ლ. და ე. მეტლ და ამხ—ების განცხადებათა ცენტრალურ კანტორაში მოსკოვში, მიახსიგების ქ., ს. სიტოვისა და მის განყოფილებებში: პეტერბურგში—ბორსკაია 11, ვარშავაში—მარშალკოვსკის ქ. 130, პარიზში—ბირჟის მოედანი.

ბნელის მოწერა და დახაბეჭდი განცხადებები მიიღება „სახალხო გაზეთის“ რედაქციაში და კანტორაში ყოველ-დღე გვირა-უქმეების გარდა, დილის 9 საათიდან 3—მდე. საღამოთი 5-დან 7-მდე.

ბნელ მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება; დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები სულ არ ინახება; ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრ ობები. პირადად მოლაპარაკება შეიძლება ყოველ დღე, გვირა-უქმეების გარდა, დილის 10 საათიდან ნამუადღევის 3 საათამდე. ადრესის გამოცვლა 40 კაპ.

რედაქციის ადრესი: სახალხოს ქ., დ. ბ. სარაჯიშვილის სახლი, მიხავალი ეზოდან.

ფოსტის ადრესი: წერილებისთვის და ფულისთვის Тифлисъ, газ. „Сахалхо Газети“ п. ящ. 190.

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაური.

დამატებიანი ნომერი (კვირისა) 7 კაპ.

ყოველ-დღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გამოცემა.

დ. ყვირილაში

„ხორაპნის“ სტამბასა და წიგნის მაღაზიაში მიიღება ხელის მოწერა

„სახალხო გაზეთზე“.

აქვე მიიღება ყოველგვარი განცხადება ამ გაზეთში დასაბეჭდად.

„სახალხო გაზეთი“-ს ხელის მოწერთა საყურადღებოთ:

მოვალენენი ჩვენ ხელის მოწერი, რომ ყოველ თვის დამდეგიდან, ვისაც ხვედრა ფული იმ დროთვის არა აქვთ წარმოდგენილი—გაზეთი აღარ გავეგზავნებათ.

გაზეთის ფასი დამატებიანათ ტფილისში და მის გარეთ აღნიშნულია პირველ სტრიქონზე და საზღვარ გარეთისა—მეორე სტრიქონზე:

წლ.	11 თვ.	10 თვ.	9 თვ.	8 თვ.	7 თვ.	6 თვ.	5 თვ.	4 თვ.	3 თვ.	2 თვ.	1 თვ.
8. 50.	8. —	7. 50.	6. 90.	6. 20.	5. 50.	4. 80.	4. —	3. 20.	2. 40.	1. 60.	— 80.
12. 8.	11. —	10. —	9. —	8. —	7. —	6. —	5. —	4. 50.	3. 50.	2. 50.	1. 25.

ცალკე ნომერი ყველგან ერთი შაური

დამატებიანი ნომერი (კვირისა) 7 კაპეიკი.

1688

ადრესის გამოსაცვლელი ფასი 40 კაპ.

წლიურ ხელის მოწერს გაზეთის ფასი შეუძლიან გადაიხადოს ნაწილ-ნაწილადაც: ხელის მოწერის დროს 3 მან., 1 მარტისთვის 2 მან. 1 მაისისთვის 2 მან. და 1 ივლისისთვის 1 მან. 50

გაზეთის გამოწერა შეიძლება მხოლოდ ყოველ თვის პირველ რიცხვიდან და არა ნაკლებ ერთი თვისა.

შეუდგენ მოხდომა დიმიტრის ასულნი და შვილები იოსებ და შალვა, გულითადის მწუხარენი აუწყებენ ნათესავთა და მეგობართ სა-ყვარელ ქმრისა და მამის, ქსილოგრაფის

გრიგოლ პავლეს მე ტატიშვილის

გარდაცვალებას.

პანაშვიდი ყოველ-დღე საღამოს 7 საათზე, საკუთარ ბინაზე: იზმაილოვის შესახვევი № 6 ბინა 9. გამოსვენება სამშაბათს დილის 9 საათზე ქვაშვიოთის ეკლესიაში. (2—1422—2)

ამ მოკლე ხანში დაიბეჭდება და ცალკე წიგნად გამოვა

ბ. ახოსპირელის

დრამატიული ზღაპარი

ოვენეგა და სიყვარული

ამოცემა მიხაკო ლალიძისა. (10—1403—8).

გამოვიდა და იყიდება ნ. პიუკაპვილის

4 მოქმედ. დრამა

„მეგობრობა“.

ფასი ეძვსი შაური.

(ავტორის სურათით). (10—4)

მშვენიერ ალაგას, ახლად აშენებულ საბურთალოზე ეკლესიისა და დიდუბის მომავალი ხიდის მახლობლად დაიჭრა 20 დესეტინა მამული და იყიდება წვრილ ნაკრებად ოთხ-კუთხ საჟენი 80 კ.-დან. მსურველთ შეუძლიანთ მიჰმართონ ოლღას ქუჩაზე, სახლი № 6, სოლომონ ივანეს ძე თაქთაქიშვილს, დილის 9 საათიდან ნაშუადღევის 3 საათამდე, საღამოს 5 საათიდან 8 საათამდე. (წ.—1147—105)

ტფილისის კერძო სამკურნალო

გაფართოებულია და სტაციონალური განყოფილება

მოწყობილია 50 საწოლით.

განსაკუთრებითი სამშობიარო განყოფილება.

ქსენიევის ქუჩა, საკუთარი სახლები № 7, „ვეტცელის“ სასტუმროსთან.

ტელეფონი № 509.

სტაციონარულ ავადმყოფთა მიღება ყოველ თვის შეიძლება დღე და ღამე. **ამბულატორო ავადმყოფებს** მიიღებენ **სპეციალისტი ექიმები:**

გედევანიშვილი მ. ა. ნერვ. და ელექ., ორშ., და პარ. 10½—11 ს.

დავითაია რ. ს.—შინაგ. და ნერვებ. ყოველ დღე 1—2 ს.

მაღალაშვილი გ. გ. შინ., სამშ. და შაბ. 10—12 ს.

ქიქოძე ტ. ს. შინაგანი. ორშაბათობით და ოთხშაბ. 9—10 ს.

მანსვეტოვი ვ. მ. შინ., ორშ., ოთხშ., პარასკ. 2—3 ს.

მუსხელიშვილი ვ. ს.—თვალისა, ორშაბ., ოთხშაბ. და პარასკ. 2—2½ საათ., **დროებით წასულია.**

მზარეულიანი მ. ი.—კანისა და ვენერ. ყოველ დღე, კვირის გარდა, 1—1½ ს.

სამკურნალოს აქვს მოწყობილი **წამლოგა „606“-ით** Ehrlich-hata) აქვს აგრედვე საკუთარი მიკროქიმიურ და ბაქტერიოლოგიური ლაბორატორია, რომელსაც განაგებს ექიმი ე. გ. ფედოროვი. **დროებით წასულია.**

რჩევა ღირს 50 კაპ., საწოლები 2 მანეთიდან დაწყებული. ოპერაც. ელექტრონით წამ., მასსაჟი, ყვავილის აცრა, ძიძათა შემოწ. და სხვა შედავათ. საფასურით. (წ.—1089—526)

ტელეფ. 795. **ახალი კლუბი** ტელეფ. 795.

(თ. აზნაურობის საზაფხულო ბაღი და თეატრი).

სამშაბათს, 2 აგვისტოს, 1911 წ.

ჩვეულებრივი სა ,ჯახრ. საღამო

საზაფხულო თეატრში წარმოდგენილ იქნება

1) მალოროსიულად, ერთ-მოქმედებიანი ფარსი-ოპერეტკა

„ქ უ ბ ი ვ ი რ ო ,ბ ე ბ ი ნ ი“,

2) რუსულად, ერთ-მოქმედებიანი გოდგვილი

„მ ი ც ვ ა ლ ე ბ უ ლ ი ს დ ღ ე“.

წარმოდგენის შემდეგ ლ ო ტ ო. დასაწყისი საღამოს 9 საათზე.

ბუფეტში გადიხდიან: კაცი 1 მ., ქალი 50 კ., სტავდ 25 კ. თეატრში შესასვლელი ფასი 10—50 კ.-მდე.

ა ნ ო ნ ს: ოთხშაბათს, 3 აგვისტოს, **ი ა ფ - ფ ა ს ი ა ნ ი** ლოტო. ხუთშაბათს, 4 აგვისტოს, საღამო ბავშვთათვის, ხინგშატოგრაფით. (2—1394—2)

პეტერბურგელი რუსული ცირკი

ძ. ნ ე. ბ. ჩუმაკოვას ამხანაგობა.

მიხეილის ქუჩაზე, მუშტაიდის მახლობლად

სამშაბათს, 2 აგვისტოს, დანიშნულია

მესამე გრანდიოზული ეფექტური წარმოდგენა

სამს განყოფილებად მოჯირითე ქალ-ვაჟთა, თვალთ-მაქცთა, ჯამბაზთა, მუსიკალურ და სოლო-მასხარათა მონაწილეობით, გამოიყვანენ გაწრთვნილ ცხენებს. მრავალია საინტერესო ნომრები. დღეს პირველი დებიუტია მუსიკალური ეკცენტრიკებისა ბ-ნ თ კოვინებისა; მონაწილეობას იღებს ბგრედვე რუსი-თვალთმაქცი მ. ნ. ზლობინი. გამოჩენილი მუცელ-მოგვი პერ-ლუდო მეოცე საუკუნის რუსი-ვენტრილოკვისტი **მ. ლიტვინოვი. დახახრულს ელექტრო-ბიოგრაფი** სამს განყოფილებად. **წარმოდგენა დაიწყება 8½ ს.** დაწვრილებით აფიშებში და პროგრამებში.

ბანონი: ამ დღეებში დაიწყება ფალავან-ქალთა ჭიდაობა. **ბანონი:** ოთხშაბათს, 3 აგვისტოს, პირველი დღე ფალავან-ქალთა ჭიდაობისა, ფრანგული, რუსული, შვეიცარული და კავკასიური, ცნობილ **ხპორტსმენ მიხეილ ივანეს ძე ბორისოვის** ხელმძღვანელობით. ცალკე ჯილდოდ—შარფი, ოქროსი და ვერცხლის მედლები და ფეტონები ყველა ქვეყნის პროფესიონალურ მოჭიდავე-ქალთათვის. დაწვრილებით აფიშებში. (1—1424—1)

დაბა სამტრედიის

ვაჭართა საურთიერთო ნდობის საზოგადოების დროებით

მუმწყობი კომისია

აუწყებს დამფუძნებელ წევრებს, რომ **13 აგვისტოს 1911 წელს,** ნაშუადღევის, 4 საათზე სამინისტრო ორკლასიან სასწავლებლის დარბაზში დანიშნულია წევრთა საზოგადო კრება. განსახილველია შემდეგი საკითხები: 1) 1911 და 1912 საოპერაციო წლების ხარჯთ-აღრიცხვის დამტკიცება, 2) გამგეობის წევრების არჩევნები, 3) საბჭოს წევრების არჩევნები და 4) სარევიზიო კომისიის წევრების არჩევნები. (3—1417—2)

გამოვიდა და იყიდება

ა. ჯორჯაძის თხზ. მე-2 წ.

„ჩვენი საზოგადოებრივობა“

ფასი ოთხი აბაზი (ავტორის სურათით და წიხასიტყვაობით).

იყიდება აგრედვე ამავე ავტორის თხზ. 1-ლი წ.

„ეროვნულ პრობლემის გარშემო“

ფასი 75 კაპ. (10—4)

ტფ. სათავად-აზნაურო ქალთა სკოლა

ამით აცხადებს, რომ მოწაფე ქალთა მისაღებად ვაკანსიებია სკოლის **პირველ, მეორე** და **მესამე** განყოფილებასა და **პირველ** კლასში. გამოცდა დაიწყება ამა წლის

აგვისტოს 23 დღიდან

არზები ყოველი საჭირო საბუთებით მიიღება სათავად-აზნაურო გიმნაზიის კანცელარიაში. კანცელარია ღია იქნება **ხუთშაბათობით,** დილის 9 საათიდან ნაშუადღევის ძირველ საათამდე. (4—1373—3)

ტფილისის სათავად-აზნაურო გიმნაზიის

გ ა ე ბ ე

აცხადებს, რომ **განმეორებითი გამოცდა** გიმნაზიის მოწაფეებისა დაიწყება:

მე-5, 6 და 7	კლასებში	20	აგვისტოდან,
მე-3 და 4	„	23	„
1 და 2	„	24	„
მოსამზადებელ მე-2 და 3	განყოფილებებში	25	„
და 1	განყოფილებაში	26	„

პირველ განყოფილებაში შესვლის მსურველთ გამოცდა ექნებათ 26 და 27 აგვისტოს, დანარჩენს განყოფილებებში და კლასებში, სადაც ვაკანსია აღმოჩნდება, გიმნაზიის მოწაფეებთან ერთად.

გიმნაზიის კანცელარია 2 ივლისიდან 15 აგვისტომდე **ღია იქნება** მხოლოდ **ხუთშაბათობით** დილის 9 საათიდან ნაშუადღევის 1 საათამდე. (6—1374—5)

დოქტორი მედიცინისა

ი. გ. ჩუდნოვსკი

კიროჩნის ქ., სახ. № 18.

ოფიცერთა ეკონომ. საზოგ. პირდაპირ. იღებს შინაგან და ნერვებიან ავადმყოფთ—ყოველ დღე დილას 9—11 ს., საღამოს 5—8 ს. (20—1420—2)

აბასთუმანში

კბილის ექიმი

ალ. სოლოდოვნიკოვი

იღებს ავადმყოფებს. „დაჩა“ ტერმარქაროვისა. (თ.—1333—40)

ექიმი ვ. მუსხელიშვილი

ბამშაბათიდან, 21 ივნისიდან, ქალაქ გარეთ წავიდა და ამის გამო ავადმყოფებს ხელმემბრამდე არ მიიღებს.

ექიმი ე. ვ ა ფ ა ა ქ ი ძ ე

იღებს შინაგან ნნეულებით ავადმყოფებს. დილით 8—9 ს., საღამოთი 5—7 ს. ბაქოს ქუჩა N 12 ტ—1104

ექიმი ა. ნ. დ ი ა ს ა მ ი ძ ე

კანისა და ვენერიულ ავადმყოფებს იღებს ყოველ დღე დილით 2—3 ს. საღამ. 6—7 ს. ნუთშაბათოებით მხოლოდ დილით 8—9 ს. გვირაოებით ავად. მყოფებს არ იღებს. მოსკოვის ქ. N 4 სახლი გაბაშვილისა.

სამკურნალო

ბაკეციალისტ სამწედრო ექიმებისა გარედან მოხიარულე ავადმყოფთათვის ვანქის დიდი ქუჩა, N 3. ალექსანდრეს ბაღის მახლობლად, ტელეფონი N 483.

ფასი რჩევისათვის 50 კაპ.

ვადმყოფთა მიღება 9½-დან 5 ს.-დე.

ი. ბ. ახმეტელი. ცხვირ., ყელ. და ყურისა. ყოველ-დღე 1—2 საათამდე.

ვნუკოვი—ქირურგ. ყოველ-დღე 12-1 ს.

მონსე—ბავშვთა, შინაგ. ავადმყ. ყოველ დღე, გარდა კვირა უქმისა 1½—3 საათ.

კალამკარიანი—ქალის ავად. ყოველ დღე, გარდა ხუთშაბათისა, 12—1 ს.

უკლადნიკოვი—შინაგ. ავად. ყოველ-დღე 4—5 საათ.

რიდელი—შინაგ. ავად. და ბავშვ. ყოველ დღე, გარდა ხუთშ. და კვირისა 12—1 საათ.

თეოფანიძე—სიფ., ვენერ., კან. ყოველ-დღე 1—3 საათ.

ბუდნოვსკი ი. ნერვ., სულ., ელექტროთერაპია, ყოველ დღე გარდა კვირა-უქმისა 11½—12½ საათ.

რუდენკო—შინაგ. ხუთშაბ. და კვირაობით 3—4 ს.

ვეხელოვსკი ნ. ნ.—ქირურგ. ავად. ყოველ დღე 2—3 საათ.

ოხეელიანიანა—ქალ. ავად., ორშაბ. ოთხშ., პარასკ., კვირა 11—12 საათ.

ყალამჭარიანი—ნერ., ელექტრო-ტერაპ., ოველ-დღე 2—3 საათ.

კუნთებში შეუშხაპუნებენ და ძარღვებში შეუშვებენ „606“-ს

საღამოს 6—7 საათამდე.

კონსულტაცია, მასსაჟი, ყვავილის აცრა, ოპერაცია, ანალიზი, ჰიპნოზი, ძიძებისა და მოსამსახურეთა გასინჯვა შეთანხმებით. სიფილისის (ათაშანგის) გამოკვლევა სისხლში პროფ. ვასსნარის შრატით. შარდის სადენთა ცისტოსკოპია და კატეტერიზაცია. (წ.—1248—77)

ვაგზლის კერძო სამკურნალო

კრედან ყოველ დღე მოსიარულე ავადმყოფთათვის.

ვაგზლის ქუჩა, N 8. ტელეფონი N 695.

ე. ს. ვაშაკიძე—ყოველ დღე, შინაგან ავადმყ. 9 ნახ.—10 ს.

ა. ნ. დიასამიძე—ყოვ. დღე, კვირ. გარდა. სიფილ., კანისა და ვენერ. 11—12 ს.

ბ. ა. პოპოვი—ყოვ. დღე, კვირ. გარდა. ყელი, ყური და ცხვ. სნეულ. 11—11½.

ვ. ს. ტატანიშევსკი—ყოველ დღე, კვირის გარდა. შინაგანი ავად. 11½—12 ს.

შ. ა. მაჭელაძე—შინაგან და ბავშვთა ავადმყ. 1—2 ს.

ნ. ბ. მელიქიშვილი — ქირურგიული და ქალთა ავადმყ. 1—2 ს.

ბ. ვ. სობოლევსკი—ქირურგ., ყოველ დღე, კვირის გარდა. 2—3 ს.

მიკროსკოპიული, ბაქტეროლოგიური და ქიმიური გამოკვლევანი; აგრეთვე ყვავილის აცრა და ძიძების გასინჯვა. ფასი რჩევისათვის 50 კაპ.

ოპერაციები და კონსილიუმი მოსიარულეთ

წამლოგა „606“-ით.

(წ.—1090—124)

ექიმი ჰ. არდაზიანი

შინაგანი და ბავშვების სნეულება, დილის 8—11 საათამდე საღამოს 5—7 საათამდე., კვირაობით დილის 9—12 ს.-მდე. ალექსანდრეს ქ. № 3. (თ.—1389—15)

ელექტრონისა და რენტგენის

ს ა მ კ უ რ ნ ა ლ ო

მიხეილ გედევანიშვილისა

ავადმყოფებს იღებს ყოველ დღე დილ. 12—1 ს., საღ. 6—7 ს., გაშინჯვა და გადაღება რენტგენის ხრიგმით. ვერა, ყორდანოვის ქ., N 20. (წ.—1249—75)

ქუთაისში

ექიმი გ. ი. ჩხენკელი

შინაგან, საბავშვო და საბებიო სნეულებათა. იღებს დილ. 8—12, საღ. 6—8 ს. ორპირის ქ., გიორგ. იოსელიანის სახლი. (თ.-1321—39)

ექიმი შ. ა. მიქელაძე

იღებს **შინაგან და ბავშვთა სნეულებიანი** ავადმყოფთ ყოველ დღე ხაღამოს 5 ნახ.—6 ნახ. ხაათამდი.

ექიმი ბ. ვ. ღ ო ლ ო ბ ე ლ ი ძ ე.

შინაგანი და ქალთა სნეულებიანი. იღებს ავადმყოფებს ყოველ-დღე, დილით 9—11 საათ., საღამოთი 5—7 საათ.

ციროჩნი ქუჩა, სახლი სვიმონიძისა № 16. (თ.—1426—1)

სურამში

კბილის ექიმი

ნინო რცხილაძე

მიიღებს კბილით ავადმყოფებს. ბ. ლომსაძის აგარაკი.

შკალიერი

ძმ. ტარნოპოლთა

ქ ა რ ხ ნ ი ს ა

ტფილისის განყოფილება

იმყოფება გოლოვინის პროსპექტზე, სახ. N 21, არტისტიულ სადგ., ტელეფონი N 355.

საწყობში ყოველთვის ბლომად იმყოფება მშალიერი, რომელიც ქარხნის შაბლონში იყიდება, 8 კაპ. 6 მ.-დე თოფი. ქარხანას აქვს საწყობები რუსეთის იმპერიის ყველა ოდიდეს ქალაქებში.

მშალიერის ნიმუშები იგზავნება უფასოდ. (50—1120—42)

ნარკვევი

(ჟურნალ-გაზეთებიდან).

„რუსკოე სლოვოს“ (173 ნომერი) მეთაური ეხება სახელმწიფო საათობიროს „ნაციონალისტთა ჯგუფის“ ხელმძღვანელის ბესარაბიის დეპუტატს ჰ. სინადინოს, რომელსაც „ბესარაბსკაია ჟიზნ“-ის თანამშრომელისათვის განუცხადებია, სტოლიპინი ნაციონალისტთა თანაგრძნობას უნდა გამოეთხოვოსო.

„...საათობიროს ნაციონალისტებმა ზურგი შეაქციეს ჰ. ა. სტოლიპინს და არ ჰსურთ მხარი დაუჭირონ. ეს სრულიად მოულოდნელი ამბავია. სტოლიპინმა შეაქმნა ნაციონალისტები საკუთარ საჭიროებისათვის და წყალობის კალთა დაბერტყა. აქამდე ისინი ათასგვარად მადლობას უცხადებდნენ სტოლიპინს. ახლა კი ზურგი აქციეს. ახლა რა გზას დაადგებიან, ოპოზიციაში გადავლენ?...

„ახლა პროვინციაშიო,—ამბობს სინადინო,—ყველგან საოცარი ქაოსი სუფევს. კანონს არავინ ემორჩილება. ამიტომაც წეს-წყობილებაზე ლაპარაკიც მეტია. პირიქით, ყოველივე უწესობა და უკანონობა აუცილებელი მოვლენაა.

რას იტყვის ამის შემდეგ გაზ. „რუსეთი“? ნაციონალისტები, რომელთაც ყოველთვის აქებ-ადიდებდა „კეთილ გამოცემა“, იმიტომ რომ ისინი მხარს უჭერდნენ „რუსულ სახელმწიფოებრივობას“, ახლა „მემარცხენე ფურცლების“ ენით ლაპარაკობენ. მოდით და სთქვით „მემარცხენე ფურცლები“ ცოტობენო, როდესაც თითონ ნაციონალისტები იმეორებენ ამ „სიცრუეს“... ნაციონალისტები მცხოვრებთა ნდობას მოითხოვდნენ მაშინაც, როდესაც ისინი აქებდნენ შინაურ პოლიტიკას, და ასევე ნდობის იმედი აქვთ მაშინაც, როდესაც ამავე პოლიტიკაზე „მემარცხენეთა“ ჰანგით ლაპარაკობენ“.

შემდეგ გაზეთი კითხვას იძლევა: ნაციონალისტების ასეთი ფერის ცვლა მომავალ საარჩევნო აგიტაციისთვის ხომ არ არის განზრახული? ხომ არ უნდათ მათ არჩევნების წინად თავის დანაშაული შეინანონ და თავი იმართლონ? თუ ეს ასე არ არის, მაშინ

... „წინ ჯერ კიდევ მთელი სესიაა, რომლის განმავლობაშიაც მათ შეუძლიანთ დაგვანახვონ, რომელ დერეფრთს ემსახურებიან. სინადინოს მიერ თქმული მათ შეუძლიანთ ცოცხალი მაგალითებით დაამტკიცონ მთავრობის შეკითხვის დროს... სხვა და სხვა კანონპროექტების განხილვის დროს, მათ შეუძლიანთ დაამტკიცონ, რომ სტოლიპინთან ყოველივე კავშირი გასწყვიტეს. მაგრამ, თუ ნაციონალისტები მომავალ სესიაშიც იმადვე დარჩებიან, რანიც არიან, ყველასათვის ცხადი იქნება, რომ სინადინოს არჩევნების წინ საგიტაციო მიზნით დროებით ფერისცვლა ალაპარაკებს“.

ახალი ამბავი

ტფილისი

◆ კავკასიის ნამესტნიკი გრაფი ვორონცოვ-დაშკოვი, გაზეთების სიტყვით, ტფილისში ჩამოვა აგვისტოს დამლევს.

დაპატიმრება. პეტერბურგში დაუპატიმრებიათ ნაფიცი ვექილი თავ. სიდომონოვ-ერისთავი.

საქართველოს ექსპარხოსი ინოკენტი ბათომიდან ტფილისში დაბრუნდება 14 აგვისტოს.

პენსია. ტფ. მაზრის უფროსის მთავარ. თანაშემწედ ნამყოფს გომელაურს 600 მან. პენსია დაენიშნა ყოველ-წლიურად.

ტფ. გუბერნატორი ა. გ. ჩერნიავსკი 30 ივლისს გორისა, ახალციხისა და ახალქალაქის მაზრებში გაემგზავრა.

სახინოდო კანტორის სხდომები 2, 3 და 4 აგვისტოს მოჰხდება.

სამეურნეო კურსები. მიწადმოქმედების სამინისტროს მთავარ რწმუნებულის ბ. ბ. არქიპოვის ნებართვით აგრონომების ერთი ჯგუფი 10-და 21 აგვისტომდე მასწავლებელთა და სოფლის მეურნეთათვის ოზურგეთსა და ყულაშში სამეურნეო კურსებს მოაწყობენ. კურსებს ხელმძღვანელობას გაუწევენ: ს. ნ. ტიმოფეევი, თავ. ე. კ. ნაკაშიძე, ი. გ. ქუთათელაძე, ე. ი. ვაწაძე და გ. კ. ჯაფარიძე.

ლევ ტოლსტოის ხელთ ნაწერი. ბ-ნმა ილია ნაკაშიძემ გუშინ ქართველთა შორის წერა-კითხვის საზოგადოებას შესწირა ორიგინალი ლევ ტოლსტოის წერილისა გურიელების მიმართ. ეს წერილი ბ-ნს ნაკაშიძეს ლევ ტოლსტოისაგან მიუღია 1905 წელს, როდესაც გურიაშიც დაიწყო განმათავისუფლებელი მოძრაობა.

ტრამვაი და ქალაქი. ქალაქის მთავარმა კონტროლიორმა დირექციას მოსთხოვა შესამოწმებლად ანგარიშები, მაგრამ ტრამვაის დირექტორ ბელოსისაგან უარი მიიღო, ანგარიშები ამ ჟამად ბრიუსელშია ბელგიის უსახელო სახოგადოების მთავარ გამგეობაშია. რადგან ბ-ნმა დავთიანმა ასეთი უარი წინადაც მიიღო ტრამვაის დირექციისაგან, ამიტომ ქალაქის კონტროლიორი ქალაქის თვითმმართველობას წინადადებას აძლევს, დირექცია დააჯარიმოს.

თავი მოიწამლა 30 ივლისს მარიამ ხალფოიანცისამ. მოწამლულს სამკურნალო დახმარება მიხეილის საავადმყოფოში აღმოუჩინეს.

ქურდების ბრბოს შეპყრობა. 30 ივლისს პოლიციის მეხუთე უბანში მაძებარმა პოლიციამ მოულოდნელად გასჩხრიკა დუქნები, ბაღები, ტრაქტირები და სხვა ამგვარი ადგილები, სადაც 54 უპასპორტო შეიპყრო. დაპატიმრებულთა უმრავლესობას ცნობილი ქურდები შეადგენენ.

შეიპყრეს ახალციხის მაზრის მცხოვრები არჩილ ალექსის ძე თევაძე, რომელიც ადმინისტრატიულის წესით იყო გადასახლებული და თავის ნებით ტფილისში დაბრუნდა.

პეტარდა. 31 ივლისს, საღამოს 7 საათზე, ელისაბედის ქუჩაზე, სახლის № 139 წინ, უცებ აფეთქება მოეხდა, რამაც ხალხი ძალიან შეაშინა. გამოირკვა, რომ ვიღაც უცნობთ ტრამვაის ვაგონისთვის პეტარდა დაედოთ.

„ნაკადული.“ რედაქციამ მიიღო საყმაწვილო ჟურნალ „ნაკადულის“ მე-14 ნომერი (მცირე წლოვანთათვის).

ᲥᲠᲝᲜᲘᲙᲐ ᲐᲮᲐᲚᲘ

სუდენი ქუჩაზე მცხოვრებ მეზობლის დანიელ დუბინის სახლში ბოდიციმ რეგოლვერი აღმოაჩინა. დუბინს სამართლში აყენებენ.

ბოდიცმეისტერმა განკარგულება მოახდინა, მიდებულ იქმნეს ზომები ნადირობის მიმდინარეობის ძის ბოზოვის მოსაძებნად, რომ მედიც ამ დღეებში უკვალოდ დაიკარგა.

მიხეიდის ბრალმექტეზე მცხოვრებს (სახლი № 90) სერგო კარაკაშვილს 29 ივლისს, სალამოს 8—9 საათზე, ძიდის დროს, ვიღაც უცნობებმა 72 მან. ფული და 1000 მან. ვექსელები მოგვპარეს.

საერთო ხხრეკა-დაპატიმრების დროს ბოდიციმ ტფილისში შეიპყრო; 30 ივლისს—136 უპასპორტო, ხოლო 31 ივლისს—44.

29 ივლისს, ღილის 9 საათზე, რუსის ქუჩაზე ცეცხლი გაუჩნდა ალექსი უსეინოვის დუქანს (სახლი № 3). ცეცხლი ჩქარა გაქრო ცეცხლის მქრობელმა რაზმმა.

ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲘ

ამ დღეებში შეიკრიბება ქუთაისის **ქართული გიმნაზიის სამზრუნველო კომიტეტი** და ამ **გიმნაზიის საპედაგოგიო საბჭო,** რომელნიც სწავლის ფულის მომატებაზე იმსჯელებენ. ჩვენმა მკითხველებმა იციან, რომ ბანკმა ხსენებულ გიმნაზიას წელს დახმარება მოუსპო და გიმნაზიის მთავრობა იძულებულია სწავლის ქირა გაადიდოს, სანამ ბანკის მოპირისუფლენი გულს მოიბრუნებდენ და ეცდებიან ამ ერთადერთს და უპირველესს საჭირისუფლო საქმეს შემწეობა განუახლონ.

24 ამ თვეს ამბროლაურის სასამართლოს თარჯიმანმა, ახალგაზდა ყმაწვილმა,—**ვლასა ხევცურიანმა** გულში დამბაჩა დაიცა და სასიკვდილოდ თავი დაიჭრა. ჯერ არ მომკვდარა, მაგრამ ვერ გადარჩება. თვითმკვლელობის მიზეზად ერთ ახაურ მასწავლებელს ასახელებენ; თუ ეს ხმა მართალია, რაც ამ მასწავლებლის თაობაზე დადის, ამის ალაგი სკოლა კი არა, ცივი ქვეყნებიც ცოტაა, ჩვენის აზრით.

რუბანის ქუჩაზე, ღამის ორ საათზე, **ბიჭია ნიქაბაძემ** მოინდომა თავის სახლის ცეცხლის წაკიდება. ცეცხლის მქრობელმა რაზმმა ცეცხლი დროზე ჩააქრო. მან ცეცხლის გასაჩენად მთელი მოწყობილობა აღმოაჩინა. ნიქაბაძე მიიმალა.

ლაილაშში სამშაბათს 26 ივლისს **დააპატიმრეს ვასილ გიორგის ძე კაჭკაჭოვი,** მაგრამ ერთი საათის შემდეგ ისევ გაანთავისუფლეს. მიზეზი გამოურკვეველია.

26 ივლისს მელიტონ ბერუჩაშვილის დუქანში საღილობდნენ; სხვათა შორის ამათში, იყო მწერალი ს. ორბელისა; საიდანღაც გაჩნდა ღვინით გალეშილი დარაჯი პეტრე მესხაძე. მწერლის მოკვლა მოინდომა. მიზეზად იმას ამბობენ, რომ მწერალს უკიხავს დარაჯისათვის:—ბოქაულს სძინავს თუ არაო?

ქალაქის გამგეობას განკარგულება მოუხდენია, ქუჩების პირად ქვაფენილზე გადმოსული ფარდულები მოშალონ. ამით შნო და ლაზათი მიემატება შენობებს, მაღაზიებს—სინათლე, ქუჩებიც თითქო გაფართოვდებაო. ერთხელ კიდევ მოვაგონებთ ქალაქის გამგეობას, რომ ის აუარებელი განცხადებანი და ათასფერი აფიშები, რომელიც გაკრულია ქუჩების პირად, ამ სილამაზეს ვერაფერს ხელს უწყობს. ასეთ განცხადებათათვის დანიშნულია საგენტოს სვეტები. გაჩგეობას პოლიციის დახმარებით შეუძლიან აიკრძალოს სხვაგან განცხადებათა გაკვრა.

ავტომობილების მიმოსვლა ქუთაისსა—ხონსა და ბაღდადს შუა უკვე დაიწყო. გზის ფასი სულზე მანეთია ხონამდე და ბაღდადამდეც. ერთი ავტომობილი ქალაქში მუშაობს. რიონის სადგურამდე მისვლა მოსვლაში მანეთს ახდევინებენ. ეს ცოტა ძვირია.

ონისიმე სვანიძემ, როგორც მოგეხსენებათ, ბანკის გამგეობას სასამართლოში უჩივლა, სრულ პენსიას არ მაძლევენო. მომრიგებელმა მოსამართლეს სვანიძისათვის უარი უთქვამს.

ფილიმონ ქორიძის ნაშრომის გამოსაცემად რედაქციაში დღემდე ერთი თუმანი შემოვიდა.

ოზურგეთის მაზრის უფროსმა საზოგადოებათა წარმომადგენელნი მოიწვია და განუცხადა, თუ ერთი თვის განმავლობაში ყველა ყაჩაღი და მიმალული პირი არ მომეცით, სასტიკ ზომებს მივიღებ ხალხის წინააღმდეგაო. („კოლხიდა“).

ᲑᲐᲗᲝᲛᲘ

ქალაქის სავაჭროფოს უფროს ექიმის თანამდებობის დროებით აღმასრულებელს **კ. ა. მხეიძეს** ოცდა-ათ ივლისიდან მიეცა ერთი თვის თავისუფლება დასასვენებლად. ხსენებულ თანამდებობას, მის დაბრუნებამდე, ასრულებს ექიმი სალოვკინი.

სარწმუნო წყაროებიდან გავიგეთ, რომ პეტერბურგის ელექტრონის ინჟინერთა საზოგადოებას **უცნობებია ბათომის ქალაქის გამგეობისთვის** შემდეგი: რადგან ბათომის ელექტრონის სადგურის გამგის ადგილი თავისუფლდება, ჩვენ შეგვიძლიან გამოვგზავნოთ საუკეთესო ინჟინერ ელექტრო-ტექნიკოსი.

სიბირის გუბერნიის სამეცნიერო საარქივო კომისია **ქალაქის გამგეობას სთხოვს,** რათა საბჭოს მორიგ სხდომაზე შემდეგი მოახსენოს: რადგან 1912 წ. ექვს ივნისს სრულდება 100 წელიწადი რუსეთის გამოჩენილ მწერლის ი. ა. გონჩაროვის დაბადებიდან, ამ დღის აღსანიშნავად მის სახელობაზე სამხატვრო სკოლის, მუზეუმსა და ბიბლიოთეკა-სამკითხველოს დასაარსებლად დახმარება აღმოუჩინოს.

პირველ გილდის სოვდაგარ **მოროზოვის წარმომადგენელი ი. კაგანოვი** სადგურ აბდულინიდან და დ. კაპლანი ვორონეჟიდან შეჰკითხებიან ქალაქის გამგეობას: ქალაქის სასაკლაოსთან არსებობს თუ არა **შიგნეულობის ხაწმენდი** შენობა; არ არსებობს, წინადადებას იძლევიან თითონ ააგონ. ამისთვის ეკითხებიან, რა პირობით მისცემთ იჯარით ხსენებულ შენობასაო.

იმედია ქალაქის გამგეობა ამ საქმეს ჯეროვან ყურადღებას მიაქცევს, ვინაიდან, როგორც ვიცით ქალაქის სასაკლაოზე იკვლება წელიწადში მსხვილ ფეხი საქონელი არა ნაკლებ 15,000 და წვრილ ფეხი 13,000, რაც მისცემს ქალაქს არა მცირედს შემოსავალს.

ამ წლის 25 ივლისს, როტშილდის ზავოდიდგან (ბნიტო) **დათხოვეს 23 მუშა და ღამის მცველები,** რომელთაც მისცეს სამ-სამი თვის ჯამაგირი. ხოლო ვისაც ოც წელზე, მეტი უმსახურნია, ხუთ-ხუთ თუმნით მეტი საზოგადოების მთავარ-გამგეობას პარიზში თხოვნა გაუგზავნეს, ყოველ ნამსახურ წელიწადში თითო თვის ჯამაგირი მოგვეცითო. ადგილობრივმა ადმინისტრაციამ მუშებს გამოუცხადა, პარიზიდან ათასი მანეთი გამოჰგზავნეს თქვენ შორის გასანაწილებლადაო.

ᲡᲝᲮᲣᲛᲘ

26 ივლისს ქალაქის გამგეობაში შედგა ხმოსანთა კერძო კრება, მომავალი რკინის გზის საკითხის გამოსარკვევად. 1-ლ კითხვად დაისვა,—გამონახვა იმ ადგილისა, სადაც სასურველია რკინის გზის სადგურის აგება. 2-რე საკითხი გამოირკვევა იმისა, თუ რა ადგილებზე უფროა სასურველი რკინის გზის შტომ გაიაროს. კრებამ ბევრი ბსჯელობის შემდეგ დაადგინა,—ამოირჩიოს ხუთი კაცისგან შემდგარი კომისია და მიანდოს ამ საკითხების გამორკვევა. კრებამ სასურველად სცნო: რკინ. გზის ლიანდაგი გაყვანილ იქმნეს ქალაქის სავადმყოფოს მახლობლად. ორი სადგური აშენდეს, ერთი სამგზავრო, მეორე საქონლისა.

† გრიგოლ პავლეა ძე ტატიშვილი (ფიგარო).

29 ივლისს, საღამოს 7½ საათზე გარდაიცვალა გ. პ. ტატიშვილი.

გრიგოლი დაიბადა 1859 წელს, 21 თებერვალს, ქ. გორში. 13 წ. ბავშვი იყო როცა მამა მისმა გორის სასწავლებლის მე-2 კლ. გამოიყვანა და ტფილისში ჩამოიყვანა. აქ იგი მამამ მაღაზიაში ნოქრად მიაბარა, მაგრამ მალე თავისსავე სურვილით თავი გაანება და უნდოდა ვაჭრობისათვის მიეყო ხელი. კიდევც აისრულა სურვილი, მაგრამ ეს მაინც ვერ აკმაყოფილებდა მას, რადგან ჯერ ერთი, ვაჭრობის შნო და უნარი ნაკლებად მოსდუვდა, და მეორეც, სწავლის სურვილი თანდათან უფრო და უფრო ეღვიძებოდა. იმ ხანად ტფილისში გაეცნო ჩამოსულ იტალიელებს, მოკლე ხანში მათ თვალში ნიჭიერ კაცისა და მეგობრის სახელი დაიმსახურა. იტალიელების მეოხებით მას გაეღვიძა სურვილი შეესწავლა ქსილოგრაფია (ხეზე ამოჭრა), მით უმეტეს, რომ ეს დარგი ხელოვნებისა სრულიად უცნობი იყო არამც თუ ქართველებისათვის, არამედ თვით კავკასიაშიც იშვიათად მოიძებნებოდა ამ გვარი ხელოსნები. ეს კი უსაპიროესი იყო: ჯერ ერთი იმიტომ, რომ მაშინ ციენკოგრაფია ჯერ არ არსებობდა ჩვენში და თუ რომელიმე გამომცემელი მოინდომებდა თავისი გამოცემა სურათებითა და ნახატებით გაელამაზებინა, მას საზღვარ-გარედ უნდა უნდა შეეკვეთა. ეს კი ძალიან ძვირად ჯდებოდა და არც მსურველის გემოვნებაზე კეთდებოდა რამ. იმ დროს ჩვენი წიგნის გამომცემლობა ფეხს იკიდებდა, ისიც ჰგრძნობდა საჭიროებას და მთელი თავისი ძალ-ღონენი შეუდგა ამ ხელობის შესწავლას იმავე იტალიელების დახმარებით. მალე თავისი საყვარელი ხელოვნება იმდენად შეისწავლა, რომ როდესაც განსვენებულ კობალაძის თაოსნობით შეუდგნენ „ყარამნიანის“ გამოცემას, განსვენებულს მიანდეს სურათების დამზადება. ამ უკანასკნელმა გარემობამ ისე წაახალისა იგი, რომ გადასწყვიტა რაც შეიძლება მაგრად მოეკიდა ხელი ამ ხელობისთვის. საქმისთვის მიჰმართვდნენ ხოლმე არამც თუ ადგილობრივი საზოგადოებიდან, არამედ უცხოელნიც, მით უმეტეს რომ მისი სახელი, როგორც ნიჭიერ და გამოცდილ ქსილოგრაფისა, დღითი-დღე იზრდებოდა.

ქართველი საზოგადოება ნელ-ნელა დაინტერესდა მისის შრომით, განსაკუთრებით 1885 წ. როდესაც მან გამოსცა **ჰარვეჯი** დასურათებული სბავშო წიგნი „შალვას თავ-გადასავალი“, რომელმაც დიდი აღტაცება გამოიწვია ქართველ საზოგადოებაში. ამით წახალისებულმა განსვენებულმა გ. ტ. აზრად დაისახა შესდგომოდა **სბავშო** წიგნაკთა მთელი სერიის გამოცემას და რამდენიმე წელს კიდეც აისრულა თავისი წადილი; გამოსცა დასურათებული „ცვარი“, „ოქროს თავთავი“, „პირუტყვების ამბები“, ქართულად პირველი „კანვაზე საკერი ანბანი“ და სხვა.

ამავე დროს ე. ი. 1888 წ. განსვენებულ გ. ქართველიშვილს აზრი დაებადა გამოეცა დასურათებული „ვეფხის-ტყაოსანი“, რომლის მოსართავის ჩუქურთმების და სათაურ ასოების შესადგენად მიჰმართა მას. ისიც მთელი თავისი ენერგიით შეუდგა მუშაობას, მოგზაურობდა სპეციალურად ჩვენ ძველ-ტაძრებსა და მონასტრებში, ძველ ჩუქურთმების გადმოსაღებად და მოკლე ხანში დაამთავრა თავისი შრომა, რომელიც ეხლაც ამშვენებს „ვეფხის-ტყაოსნის“ ერთ საუკეთესო გამოცემას.

რადგან საზოგადოებით წახალისებულმა დაინახა, რომ ეს ხელოვნება საჭირო და გამოსადეგი იყო ჩვენთვის, გადასწყვიტა სამუდამოდ მისცემოდა მას. ამ დროს იგი უკვე კარგად ცნობილი იყო, ისე რომ თავისი შრომით და კერძოდ შეკვეთილ საქმეებით შეეძლო ეცხოვრებინა, როგორც თავისი თავი, ისე ცოლ-შვილი ამ ხანად მას ი. გოგებაშვილმა მიჰმართა თავის „დედა-ენისათვის“ სურათების დასამზადებლად, განსვენებულიც შეუდგა ამ საქმეს, რომელიც ეხლაც ამშვენებს ამ პერიოდიულ გამოცემას.

რადგან განსვენებულმა ეს ხელოვნების დარგი ხელობად დაისახა, მას მიჰმართავდნენ ხოლმე სხვა და სხვა საქმეებისთვის რუსეთის სხვა და სხვა გამომცემლობანი, რომელნიც მუდამ მადლობით და ქებით იხსენიებდნენ მის ნაშრომს.

ამ უკანასკნელ 5-6 წლის წინად მძიმე შრომამ ისე მოღალა ეს ჩუმი მუშაკი, რომ დასნეულდა და ლოგინად ჩავარდა.

კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველის დასკვნა

1910 წლის ანგარიშის გამო.

ფრიად საყურადღებო დასკვნას უკეთებს ოლქის მზრუნველი 1910 წლის ანგარიშს. უმთავრეს ყურადღებას მზრუნველი დაბალ და პირველ-დაწყებით სასწავლებელს აქცევს. მზრუნველი აღნიშნავს პირველ-დაწყებით სწავლის ნაკლულოვანებას და ასახელებს იმ პირობებს, რომელთაც შეუძლიათ გაუმჯობესონ იგი.

მზრუნველი დასკვნას საზოგადო განხილვით იწყებს; იგი აღნიშნავს იმ ფრიად სასიამოვნო მოვლენას, რომ ამ უკანასკნელ ოთხი წლის განმავლობაში (1907—1910) სასკოლო საქმემ შესამჩნევად წინ წაიწია. ამ ხნის განმავლობაში სამოსწავლო ოლქს გაუხსნია 517 ახალი სასწავლებელი, მათ შორის 450 პირველ დაწყებითი სკოლა (ამათში 123 საქართველოში). ხაზინასაც ზედ მეტი ხარჯი გაუღია, თითქმის ორ მილიონ ნახევრამდე (2.435,433 მან. 93 კაპ.). მოსწავლეთა რიცხვსაც თითქმის სამოცი ათასამდე მოჰმატებია (55,517 მოსწ.).

რასაკვირველია ყოველ ეროვნებას მოჰმატებია მოსწავლენი. რიცხვით მოსწავლეებში პირველი ალაგი უჭირავთ რუსებს, მეორე—სომხებს, მესამე—ქართველებს და სხვ. სასკოლო წლოვანების ბავშვებიდან რუსებში სწავლობს ნახევარზე ცოტა მეტი, სომხებში ნახევარზე ცოტა ნაკლები (46 პროც.), ქართველებში კი ნასამედზე ცოტა მეტი (37 პროც.), ისე რომ ორი მესამედი ქართველ ბავშვებისა სკოლის გარეშე რჩება. *) უფრო ჩამორჩენილია ტფილისის გუბერნია, სადაც მხოლოდ რვა ათასამდე ქართველი ბავშვი სწავლობს, ქუთაისის გუბერნიაში კი ოცდა ცამეტ ათასამდე ქართველი სწავლობს.

საზოგადო მიმოხილვის შემდეგ მზრუნველი **საშუალო სკოლაზე** გადადის. მზრუნველი საშუალო სკოლაში სწავლის დაყენებით კმაყოფილი ვერ არის. სწავლა აღზრდის საქმე საშუალო სკოლაში ძალიანა კოპლობსო, რადგანაც მასწავლებელნი ვერ არიან კარგად მომზადებულნი და ხალხიც უკულტურაოა. მხოლოდ კარგ მასწავლებელს შეეძლო ამ უკულტურობასთან ბრძოლა. არ არის იმისთანა დაწესებულება, რომელიც საშუალო სკოლის მასწავლებელს გვიმზადებდეს, კარგი მასწავლებენლი კი რუსეთის შიდა გუბერნიებიდან არ ჩამოდიან, რადგანაც მათ კავკასიაში სამსახურისათვის ძალიან ბევრი უპირატესობანი არ ეძლევათო. მასწავლებლების უქონლობაა იმის მიზეზი, რომ კავკასიაში საშუალო სკოლა დაქვეითდა. მოსწავლეებს ძალიან ცოტა ცოდნა გამოაქვთ და მოუმზადებელნი არიან უმაღლესის საასწავლებლისათვის. „მათ არა აქვთ შეგნება თავიანთ მოვალეობისა საზოგადოებისა და სახელმწიფოს წინაშე, მათ არა აქვთ ნაციონალური იდეალი, მტკიცე სარწმუნოებრივი და ზნეობრივი რწმენანი“. (ანგ. 1910 წ. გვერ. 200.). კავკასიის სკოლისათვის საჭიროა საუკეთესო მასწავლებელნი, რადგანაც სწავლას კავკასიაში ბევრი დაბრკოლება ეღობება.

ამის შემდეგ მზრუნველი აღნიშნავს იმ უწესეობათ, რომელნიც 1910 წლის განმავლობაში მოხდა საშუალო სკოლაში: ტფილისში მოსწავლემ მოჰკლა მასწავლებელი ტროიცკი, თემირ-ხან-შურაში მოჰკლეს დირექტორი სიბირცევი, ქუთაისში მურომცევის გარდაცვალების ფეხზე ადგომით პატივი სცეს; სტავროპოლში მოსწავლეებმა კრებები გამართეს, სწავლა შესწყვიტეს და უფროსების განკარგულების არ დემორჩილნენ. მზრუნველის აზრით ყველა ზემოდ ჩამოთვლილ უწესობათა მიზეზი, გარდა სტავროპოლის გიმნაზიაში მომხდარ არეულობისა, ადგილობრივ მკვიდრთა უკულტურობაა. „ეს რამდენიმე ათი წელიწადია, რაც კულტურის შუქმა შეაშუქა კავკასიის მცხოვრებთა ერთ ნაწილში, და ამ ათეულ წლებში მცოვრებნი კულტურით ვერ გაიჟღენთებოდნენ“. უკულტურობის გარდა მზრუნველი ამ უწესოებათა მიზეზად მასწავლებლების მიერ უენერგიო მოქმედებასა და „ქუჩის ზედგავლენას“, ასახელებს, როგორც მაგ. ქუთაისში; აქ ცხრა მეათედს მოსწავლეებისას არც კი გაეგონა, ვინ იყო მურომცევი.

სტავროპოლში (ეს ქალაქი რუსებით არის დასახლებული) კი უწესოებათა ძიზეზი კლასების გავსება არისო.

რომ მოსწავლენი დიდ ცენტრებს მოვაშორო, ამისთვის ნება დავრთე პროვინციებში საშუალო საასწავლებლების გახსნისაო (მაგ. ახალციხეში, თელავში). ამის გარდა სკოლებში შემოვიღე ხელთ-საქმე, რომ მასწავლენი „ქუჩის“ გავლენისაგან ... ამგვარად, მზრუნველი ხედავს, რომ საშუალო სკოლა ვერ არის კარგად დაყენებული და ამის მიზეზად ასახელებს კარგ მასწავლებლების უყოლობასა და ხალხის უკულტურობას, რასაკვირველია სკოლის დაქვეითებაში ამ ორივე მიზეზს საპატიო ალაგი უჭირავს, მაგრამ სკოლის დაქვეითებას არა ნაკლებად უწყობს ხელს ის გარემოება, რომ საშუალო სკოლა ძალიან შორსა სდგას მკვიდრთა ცხოვრებიდან. მზრუნველი ჰგრძნობს, რომ საშუალო სკოლამ **ეროვნული** იდეალები უნდა შთაუნერგოს მოსწავლეთ გულში, გააფაქიზოს მათი სარწმუნოებრივი და ზნეობრივი რწმენა, მაგრამ ამავე დროს მზრუნველი ვერა გრძნობს, რომ ეროვნული იდეალი სხვა და სხვა ეროვნებისა ერთნაირი არ არის, და სახელმწიფოებრივი იდეალი ხომ ნაციონალურ იდეალად არ ჩაითვლება! ეროვნული იდეალი—ეროვნების მიერ თავისი ცნობაა. რომ ერმა თავი იცნოს, მან უნდა შეისწავლოს თავის წარსული, თავისი აწყმო, იგი უნდა დაეწაფოს თავის ლიტერატურას, ხელოვნებას, სკოლამ ერის თავმოყვარეობა არ უნდა გათელოს. მხოლოდ ამისთანა სკოლაში მოსწავლე ახალგაზდობა შეიგნებს „თავის მოვალეობას საზოგადოების და სახელმწიფოს წინაშე.“ დაბალ და პირველ დაწყებით სკოლებში, მზრუნველის აზრით, საქმე კარგად ვერ არის დაყენებული. მიზეზი ამისა, ჯერ ერთი, კარგი მასწავლებლის უყოლობაა და მეორეც ხანმოკლე სასწავლო დრო.

პირველ დაწყებითი სკოლა კავკასიის ოლქში ორნაირია: ერთ-კლასიანი და ორ-კლასიანი. ერთ კლასიან სკოლაში სწავლა სამ წელიწადსა გრძელდება და მასწავლებელიც ერთი ჰყავს. ერთი მასწავლებელი სამ განყოფილებას ასწავლის, ერთ კლასიან სკოლას ორი მასწავლებელი იშვიათადა ჰყავს. ორ-კლასიან სკოლაში სწავლა ხუთ წელიწადს გრძელდება და სამი, იშვიათად კი ოთხი, მასწავლებელი ჰყავს. აქაც ერთი მასწავლებელი ორ განყოფილებას ასწავლის. ამისთანა სკოლიდან მოსწავლე ბევრს ვერას გამოიტანს, რადგანაც მასწავლებელი, რაც უნდა შრომის მოყვარე იყოს, ბევრს ვერას ასწავლის სამს განყოფილებას ერთად, და ისიც ბავშვებისთვის უცხო ენაზე (მზრუნველი ამაზე არაფერი ამობს).

რათა მოსწავლეებმა უფრო უკეთ შეითვისონ სახელმწიფო ენა და მეტი ცოდნაც გამოიტანონ სკოლიდან, მზრუნველსა ჰსურს 1912—14 წლიდან, როცა მთავრობა მეტ ფულს გამოიღებს სწავლისათვის, დასაწყისი სასწავლებლები გადაიკეთოს. მაშინ ერთ-კლასიან სკოლაში ყველგან იქნება ორი მასწავლებელი და სწავლაც ოთხ წელიწადს გაგრძელდება

*) თუმცა სამოსწავლო ოლქის სკოლებში ქართველები თითქმის ერთ-ნაწილგარჯელ მეტნი სწავლობენ სომხებზე, მაგრამ მზრუნველი ჰგულისხმობს იმ სომხებ მოსწავლეთაც, რომელნიც სომხებიბ სამრევლო სკოლებში სწავლობენ. რასაკვირველია, ქართველებიც სწავლობენ სამრევლო სკოლებში, მაგრამ მათი რიცხვი მზრუნველს არ მოჰყავს.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ოკუპაციის ამოფენაზე და აგრეთვე 1900 წ. მსოფლიო გამოფენამ იგი დაჯილდოვა ვერცხლის დიდი მედალით.

„ილია ხონელის“ ძეგლი

(მცირე შენიშვნა),

შარშან, 20 ივლისს, ათი წელი შესრულდა ნიჭიერი პუბლიცისტის ილია ხონელის (ბახტაძის) გარდაცვალებიდან. ათი წლის თავი ღირსშესანიშნავად აღინიშნა. გაზეთებმა მრავალი წერილები უძღვნა ილიას ხსოვნას. დაბა ხონში „ხონელის“ საფლავზე 20 ივლისს აუარებელი ხალხი შეიკრიბა. ამ დღეს მოიხსენიეს მიცვალებული და პანაშვიდი გადიხადეს. წარმოითქვა სიტყვები; მრავალი სამძიმრის დეპეშა მიიღო განსვენებულის ძმამ სერგია ლუკას-ძემ სხვა-და სხვა ქალაქ დაბების საზოგადო მოღვაწეთაგან. ამ დღეს გადაწყდა ძეგლის აგება „ხონელის“ საფლავზე. აირჩა კომისია, რომელსაც უნდა მოეწყო ორგანიზაცია საზოგადო თანხის შეკრებად, ძეგლისათვის ფულის შეკრების ნებართვა უნდა აეღო. ზოგმა სურვილი გამოსთქვა ძეგლის ასაგებად 50—100 მ. გამოვიღებო. არჩეულ კომისიაში სხვათა შორის მეც მოვხვდი. საქმე დროზე უნდა მოგვეგვარებინა, მაგრამ სხვა-და-სხვა მიზეზის გამო, ნებართვის აღება დაგვიგვიანდა. ძეგლის აგებით დაინტერესებულმა ზოგიერთმა პირმა მომმართა ამ დღეებში და მთხოვა მეცნობებინა ათთვის:—რა მდგომარეობაშია ეს საქმე? რამდენადაც ვიცი (ხონიდან წამოსვლის შემდეგ კომისიას ჩამოვ შორდი) კომისიას ამ საქმის თაობაზე თხოვნა აქვს მიცემული ნამესტნიკთან (ჩემზე უკეთ ამ საქმის ვითარება პატივცემულმა ხონელმა ექიმმა პოლიკარპე კაკლიშვილმა და მასწავლებელმა ალექსანდრე მაჭარაძემ იცის). ნებართვა, ვგონებ მალე იქნება.—განზრახვის სისრულეში მოყვანა დაგვიანდა, მაგრამ ეგ იმას არ ნიშნავს, საქმე დავიწყების მისცემოდეს. საქმე მოგვარდება, მაგრამ ნებართვის გარდა, საჭიროა ის აღფრთოვანებაც, რომელიც ილია ხონელის გარდაცვალების ათის წლის თავზე გამოიჩინა საზოგადოებამ.

ილია ბახტაძე.

ენისელი და ყვარელი

მგზავრის შენიშვნები.

მოგზაური ადამიანი უთუოდ ძიაქცევს ყურადღებას ამ ორ სოფელსა.

ხალხის თქმულება არის, ენისელი ძველად დიდი ქალაქი ყოფილაო. სიმართლე უნდა იყვეს: მისი ეკლესიების, თუ შენობათა ნანგრევები მოწმობს ძველ დიდებას. ენისელს თავისი კაპიტოლი-ქალაქიც ჰქონია, ანუ თხემის ადგილი, სადაც ძველი ციხე, დღესაც კარგად შენახული, ამაყად გადმოსცქერის ჟამთა სიავისგან ოხრებულ მიდამოსა, და გუმბათიანი ტაძარი იქვე აგებული შედარებით უფრო ახალ დროებში, ქრისტიანობის სასწაულ ბურჯად დგას. ციხესა და ტაძარს შორის დისონანსს უეჭველად წარმოადგენს პაწია კოხტა სამრეკლო, ვით ტაძარი, ქართული სტილითვე დაშენებული ზედ ციხეზე. ტაძარი გაცივებული უნდა იყვეს, რადგანაც მზრუნველი ალარა სჩანს, თანაქა ავარდნილი ადგილი გუმბათს შეუკეთოს და თვით გუმბათი გადაარჩინოს ჩამოქცევასა.

ენისელი თ-დ ჯორჯაძიანთ საბატონოა. არა ერთი მოეპოებათ შეგნებული გვარი შვილი და საკვირველია, რად შესცქერიან ისე გულგრილად თავიანთი გვარეულობის სახელოვანის და ოდესმე მფარველი გვირგვინის თან და თან შემუსვრას. ნუ თუ როგორც ხელოვნების ძეგლი, დღეს საარქეოლოგიო განძად ქცეული, ღირსი არ უნდა იყვეს მაინც პატრონობისა. მოვიწვევთ საქართველოს ეთნოგრაფიის და ისტორიის საზოგადოების გამგეობას, დაუყოვნებლივ მოჰხედოს ენისელს და მიიღოს ყოველი ღონისძიება, რომ ენისლის ციხე-ტაძარი შეუნახოს ხელოვნებასაც, შთამომავლობასაც შეუმუსვრელად. რამდენადაც გვახსოვს, თავად - აზნაურობამ საქართველოს საისტორიო ძეგლების დასაცველად გადასდვა უწყებული თანხა და ხსენებული საზოგადოების გამგეობასაც განკარგულება მისცა.

შთაბეჭდილება, დიდებისა და დაღონების გრძნობით შეზავებული, ერთი ცხრად მატულობს, როდესაც მოგზაური იხილავს ყვარელსა. ყვარელი ერთიანი ქალაქია. მის ეზოებს ხშირად ახლავს კალავანი, რიყის ქვიტკირით აგებული, რომელსაც სათოფურები აქვს დატანებული, რომ შიშიანობის დროს მცხოვრებთ შეჰსძლებოდათ შემოსული მტრის მოგერება. . მაგრამ ნამდვილ საოცრებას წარმოადგენს ბუმბერაზი ციხე გალავანი, რომელიც შუა ყვარელში დგას ამაყად და მტკიცედ. ეს ბუმბერაზი ციხე განსაკუთრებული აღწერის, აღდგენის (პლანით მაიც) და შესწავლის ღირსია. ძველ ქართველთ საომარი ტაკტიკა თავის დაცვის და მტერთა მოგერებისა თვალწინ გადაგვეშლებოდა.

ციხეა ერთი დიდი საიდეალოდ სწორი ოთხ-კუთხი ადგილი მაღალ ზღუდე შემორტყმული და აგრეთვე რიყის ქვიტკირით აგებული. ყოველი კუთხე და ყოველი შუაზღუდე ბურჯით არის შეკრული, სულ რვა ბურჯითა, რომელიც კამარებს დაყრდნობია და ქვემოთგან ამოსავლელი კიბეებიც აქვს. შუა ადგილზე საოცარი ფართე და ღმრა ხაროა, რომელიც აგრეთვე რიყით არის ამოჭყიტკრული. ამბობენ ჰა იყო ძველად, რომ ციხეში გამაგრებულთ სასმელი წყალი ჰქონოდათო. შესაძლებელია. მაგრამ ისეთი განიერი ჰა! ამ ხაროს გარდა შიგ ციხეში თორმეტიოდე ნანგვრევია, ხოლო რა დანიშნულება ჰქონია, არ იციან.

ციხეს არტყია აგრეთვე მეორე ზღუდე, ისე რომ პირველ გალავანს და მეორე გალავანს შუა საკმაო დიდი მანძილია დატოვებული. ეს მეორე გალავანი თუმც საერთოდ ოთხ კუთხს წარმოადგენს, მაგრამ რამდენსამე ადგილას განგებ შეზნექილია. გალავნის სიმაღლეც საკმაო დიდი უნდა ყოფილიყო, რადგანაც მისი სათოფურები დღეს მიწასთან გასწორებულა. ეს გარემოება, ნამდვილად მოწმობს, რომ დურუჯს, რომელიც ყვარელს ჩაუდის, ძველად ჩვენი ერის უკეთესი ცხოვრების დროს, უკეთესივე პატრონები ჰყოლია, რომ ნება მიუციათ მდინარისათვის მოდიდების დროს, სოფლად თარეშობისა, ხოლო მას შემდეგ, რა კი კალაპოტი მოშალია, წყალდიდობის დროს შლამი მოუტანია მოვარდნილ დურუჯს და ციხის მიდამო ადგილები აუმაღლებია. ეხლა ხან ხომ დურუჯმა ყვარელს თავზარი დასცა და ორმოცი იმსხვერპლა, სხვა ზარალიც რომ არ ვიანგარიშოთ. აი რა მიზეზია, რომ სათოფურები ზოგიერთი ეზოს და თვითონ ბუმბერაზი ციხის გალავანს დღეს მიწასთანა აქვს გასწორებული.

ციხე თ-დ ჭავჭავაძიანთ საერთო საბატონოა დღესაც, რის გამო სრულიად უპატრონოდ არის დაგდებული. საკვირველია, რომ ჭავჭავაძიანთ გვარმა იმდენი სახელოვანი მწერალმოღვაწე მოგვცა და ერთიც კი არა ისეთი, რომ ბუმბერაზი ციხის მნიშვნელობა ხელოვნებისა და ჰეცნიერებისათვის გაგებული ჰქონოდა და მისი ძალა წარმოდგენილი, რომ თავს ედო ზრუნვა ძეგლის დასაცველად.

საქართველოს ეთნოგრაფიის და ისტორიის საზოგადოების გამგეობა მოვალეა ყვარელის ბუმბერაზი ციხეც ნახოს და ღონის ძიება მიიღოს მისს აღსადგენად, დასაცველად და, თუ მოხერხდება, გამოსაყენებლადაც, რადგანაც ბევრნაირი სამსახური შეუძლია გაუწიოს ყვარელის საზოგადოებას.

ეს ორი საისტორიო ძეგლი ვნახე, რადგანაც გზა იქეთ მქონდა, თორემ კახეთში ამათ გარდა კიდევ მრავალი საისტორიო ნაშთია, არა ნაკლებად მტვიფრავი კაცის გულისა, როგორც მაგ. შილდა, ნეკრესი, ნატახტარი, გრემი და სხვა.

საქართველოს ეთნოგრაფიის და ისტორიის საზოგადოების გამგეობის პატივცემულნო წევრნო, დიდი სამკალია თქვენ წინ სიმწიფისაგან თავთავ დახრილი. ეცადენით, ნამგლები უბმარებლივ ხელთ არ დაგაყრევინოთ ზამთარმა, მისგან უფრო სუსხიანმა, რაც გამოვიარეთ.

მგზავრი.

წერილი ზემო იმერეთიდან

(ხუმრის შენიშვნები)

ს. ნიგოზეთი ჭიათურიდან სამხრეთით 12 ვერსის მანძილზეა და მერეთის საზოგადოებას ეკუთვნის, რომელიც შესდგება 8 სოფლისგან. საკუთრად ამ სოფელში იქნება 140-მდე მოსახლე—გლეხი, აზნაური და სასულიერო წოდების პირი, რომელთა საქმეს ხვნა-თესვა და მევენახობა შეადგენს. ამ სოფელს „ნიგოზეთი“ იმის გამო დარქმევია, რომ ძველად აქ ბლომად მოიძებნებოდა თურმე ნიგვზის (კაკლის) ხეები. დღესაც, სხვებთან შედარებით, კაკალს ხშირად შეხვდებით. სახნავი და საპალახე მიწები ნიგოზეთში ბევრია, ნიადაგი ნაყოფიერია, მაგრამ მიწას მაინც ფასი არა აქვს: ქცევა, (900 ოთხ-კუთხი საჟენი), 100—120 მანეთად ფასობს, როდესაც ქვემო-იმერეთში ასეთი ნიადაგის მიწა 250—300 მანეთად ღირს. მიზეზი—ისაა, რომ ნიგოზეთი სივრცით დიდი სოფელია, ხალხით კი თხლად არის დასახლებული. აქეთ ჯერ კიდევ ბევრია თავდაუხსნელი გლეხები, რომელთაც, ალბად, სილარიბისა გამო, ვერ გამოუსყიდიათ თავი მემამულე ბატონებისაგან.

წელს ნიგოზეთში მოსავალს კარგი პირი უჩანს: სიმინდი მშვენიერი სანახავია, ვენახსაც კარგად ასხია. აქ, სიმინდის გარდა, სანახევროდ პურსაც სთესენ. სიმინდი თეთრია და ერთი არშინის სიმაღლეზე იზრდება, რადგან ასეთი ჯიშის არის. ვენახი სულ დაბლარია; უმეტეს ნაწილად შეჰხვდებით: „რკოს“ „საფერეს“ და „თეთრას“. ღვინო თხელი დგება და მომქავო, სასმელად კი სასიამოვნოა. საზოგადოდ, როგორც შევნიშნე, მეურნეობას აქედ ჯეროვან ყურადღებას აქცევენ და ისე არაა დაცემული, როგორც ჭიათურის გარშემო მდებარე სოფლებში, მაგალითად, მღვიმეში, რგანში და სხვაგან. ეს იმიტომ, რომ ნიგოზეთში შავი ქვა არ მოიძებნება და მცხოვრებლები მარტო ხვნა-თესვას მისდევენ. ნიგოზეთი ლამაზი სოფელია; გაშენებულია მეტად მაღლობ ვაკეზე, რის გამო ჰაერი შესანიშნავია, ამასთან მდიდარია ცივი წყაროებით, ჭებით, რაც შეადგენს სოფლის პირველ ღირსებას. აქ რომ ნაძვნარი და ხშირი ტყეები იყოს, საუკეთესო საგარაკო ადგილად ჩაითვლება. ხაფხულობით ისე გრილა თითქოს შემოდგომა იყოს. ზამთარი, კი ცივი და გრძელი იცის.

სწავლა—განათლებით ნიგოზეთი არ ჩამორჩება სხვა სოფლებს: აქ დიდი ხნიდან არსებობს ორკლასიანი სამინისტრო სასწავლებელი პარალელურის განყოფილებებით, სადაც მოსწავლეთა რიცხვი ყოველწლივ 240-მდეა. სასწავლებელი მოთავსებულია შუა სოფელში მშვენიერ ქვითკირის სახლში. მასწავლებლებად არიან ამა სოფლის შვილნი, რომლებიც პატიოსნად და გულ-მოდგინედ ასრულებენ თავიანთ მოვალეობას. ამ საზოგადოებაში საშუალო სასწავლების მოსწავლენი და სტუდენტობაც ბლომად მოიძებნება, რომლებიც ზაფხულობით სოფელს ცოტა სიცოცხლეს და სიფხიზლეს ჰმატებენ; ჰმართვენ საღამოებს, წარმოდგენებს და სხვა გასართობებს სოფლის ხალხისათვის.

23 ივლისს მოსულ მოსწავლეთა და ადგილობრივ მასწავლებელთა თაოსნობით სასწავლებლის დარბაზში წარმოდგენა გაიმართა; წარმოადგინეს „არსენა“ და „უბედური დღე“. ბილეთების ფასი (ხარჯის დასაფარავად) ორი შაურიდან აბაზამდე იყო; სალხი ბლომად დაესწრო. არტისტებმა თავიანთი როლები ყველამ კარგად იცოდა, არსენა არც ჩაცმულობით და არც მიხვრა-მოხვრით ყაჩაღს არ ემსგავსებოდა. თედო შეუფერებლად უქცევდა ხმას და რაღაც სასაცილოდ ყიყინებდა; სომეხი უფრო ებრაელს ჰგვანდა, სუფლიორი ყვიროდა; ანტრაკტები თითო საათს გრძელდებოდა და დამსწრეთ მოთმინება გამოელიათ.

გვარიანი იყო „უბედური დღე“. ხოლო აქაც ებრაელი ვაჭარი, ებრაელს არ ჰგავდა, სცენის ფარდის გაწევა-გამოწევას ორ-ორი კაცი 10-15 წუთს უნდებოდა და საზოგადოებაში ამის გამო სიცილი ატყდებოდა ხოლმე. წარმოდგენა ღამის პირველ საათზე დასრულდა, შემდეგ სცენაზე გაიმართა სიმღერა და ლეკური. ორის ნახევარზე ხალხი დაიშალა ნასიამოვნები, მიუხედავად მისა, რომ ნაკლულევანება ბევრი იყო მდლობის ღირსი არიან ამ საქმის თაოსანნი და გამმართველნი, რომ რამდენადაც შეეძლოთ, ამსგავსეს და ხალხიც გამოაფხიზლეს.

საჭიროა ამ საზოგადოებაში სკოლების გამრავლება და სამკითხველოს

(თითო მასწავლებელს ორი განყოფილება მოუკა). ორ-კლასიანში კი სწავლა ექვსს წელიწადს გაგრძელდება.

ამის გარდა მზრუნველსა ჰსურს დასაწყისი სკოლები სულ სხვა ნიადაგზე დააყენოს. ეხლანდელ დასაწყის სკოლის მიზანია, რომ მოსწავლეებს წერა-კითხვა ასწავლოს. მზრუნველის აზრით კი ეს საკმარისი არ არის. სკოლის გათავების შემდეგ წერა-კითხვას ბევრი ისევ მალე ივიწყებსო. სკოლამ იმისთანა ცოდნა და გამოცდილება უნდა მისცეს მოსწავლეს, რაც შემდეგ ცხოვრებაში გამოადგებაო. მაშინ მოსწავლეები არამც თუ არ დაივიწყებენ იმას, რაც სკოლაში შეიძინეს, არამედ უფრო განავითარებენ და გაადრმავებენო. ხალხის კეთილ დღეობა სკოლათა სიმრავლით როდი გამოიხატება. რა საჭიროა იმისთანა სკოლა, რომელიც ხალხის ეკონომიურ დღეორძინებაზე არა მოქმედობს. საჭიროა არა სკოლათა რიცხვის გამრავლება, არამედ უკვე არსებული სკოლების კარგად მოწყობა. „თუ ჩვენი დასაწყისი სკოლები სოკოსავით გამრავლდება, თუნდაც გამაცოცხლებელ გაზაფხულის წვიმის შემდეგ, ამისთანა სკოლებს არ ექნებათ სიმკვიდრე, და სკოლა იქნება ფუსტი და ნაკლებ სასარგებლო.“

სკოლამ საზოგადო განვითარებაც უნდა მისცეს და პრაქტიკული, ცხოვრებაში გამოსაყენებელი, ცოდნაც. სკოლა ხალხიდან დაშორებული არ უნდა იყოს. სასკოლო მასალა აღებული უნდა იყოს იმ ცხოვრებიდან, რომელიც ბავშვს გარს არტყია. თუ ამისთანა იქნება სამოსწავლო მასალა, მაშინ გაზეპირება სხვა და სხვა ლექსების და მოთხრობების ნაგლეჯებისა, იგავებისა და შაირებისა, თავის თავად მეორე ალაგს დაიჭერს. მაგრამ ეს არა კმარა. ყოველ დასაწყისს სკოლაში მოსწავლეებს უნდა აძლევდნენ სხვა და სხვა პრაქტიკულ ცოდნას და ასწავლიდნენ რაიმე პრაკტიკულ მუშაობას. მაგ. ხატვას, ხაზვას, სოფლის მეურნეობას, მეფუტკრეობას შინა მრეწველობას (მაგ. ფარდაგების ქსოვას, ხელ-საქმეს) ხელით მუშაობას ხეზე და ლითონზე და სხვ. ადგილობრივ პირობების მიხედვით. მზრუნველის აზრით პრაქტიკული მუშაობა უნდა სწარმოებდეს გაკვეთილების გარეშე, სადილს უკან, დღეში არა ნაკლებ ორი საათისა. ერთ-კლასიან სასწავლებელში პირველ ორ წელიწადს ბავშვებს მხოლოდ აძზადებენ საპრაქტიკო მუშაობისათვის: საბავშვო საზოგადო საოთამაშოები, საუბარი, წლოვანობასთან შეთანხმებული, ხელით მუშაობა: ხატვა, ქერწვა, სისტემატიური სეირნობა მიდამოებში,—ყოველივე ეს მოამზადებს მოსწავლეებს საპრაქტიკო სამუშაოსთვის. პრაქტიკული მუშაობა კი ორ უკანასკნელ განყოფილებაში იწყება.

იქნებ გეგონოთ, რომ საპრაქტიკო სამუშაოსთვის ცალკე მასწავლებელი იყოს საჭირო? სრულებითაც არა. ყოველ მასწავლებელს უნდა შეეძლოს ხელმძღვანელობა. „როგორც არ შეგვიძლიან მოვსთხოვოთ მასწავლებელს, რომ იმან ყოველი საგანი, რასაც დასაწყისს სკოლაში გადიან, ზედმიწევნით იცოდეს, აგრეთვე არ შეგვიძლიან მოვსთხოვოთ, რომ ყველა მასწავლებელმა ზედმიწევნით იცოდეს მეურნეობა, მეფუტკრეობა და სხვა პრაქტიკული საგნები. აქ ყოველივე მასწავლებლის ნიჭზეა დამოკიდებული, და ორ უკანასკნელ განყოფილების მასწავლებლად წავა ის, ვისაც შეეძლება ხელმძღვანელობა გაუწიოს დამატებით საგნებში.

მზრუნველს ვერ ეკმაყოფილებს ეხლანდელი მასწავლებელი. იგი უსიტყვო მონაა და სწავლაში თავისი ვერაფერი შეუტანია. იგი მხოლოდ ერთი ყდიდან მეორემდე გადის ანბანის წიგნაკს, წვრილ-წვრილ მოთხრობებს, მოსწავლეებს ამზადებს მხოლოდ სახალხო ინსპექტორთა სარევიზიოდ. რა სარგებლობა უნდა მოუტანოს ამისთანა სწავლამ? არაფერი: აი მზრუნველის სიტყვები:

„Нужно вести подготовку въ начальной школѣ не для ревизіонныхъ требованій г.г. инспекторовъ народныхъ училищъ, а къ жизни, къ той именно практической жизни, которая такъ настойчиво ожидаетъ грамотныхъ учениковъ народной школы, привыкшихъ за четырехлѣтнее пребываніе на школьной скамьѣ къ книжкѣ и получившихъ толчокъ къ тому развитію, безъ котораго немыслимо планомѣрное поднятіе производительныхъ силъ страны“ (228 стр.).

რასაკვირველია, კარგ მასწავლებელს კარგი მომზადებაც უნდა, და ამისათვის მზრუნველი ლაპარაკობს სამასწავლებლო სემინარიებზე, საქალაქო გიმნაზიების საპედაგოგიო კლასებზე. მზრუნველის აზრით, სემინარიაში სწავლა ოთხს წელიწადს უნდა გრძელდებოდეს. სხვა საგანთა შორის პრაქტიკულმა საგნებმა უნდა საპატიო ალაგი დაიჭიროს და სავალდებულო გახდეს. სემინარიები უნდა გვიმზადებდნენ მოხელეებს კი არა, არამედ იდეურ მასწავლებელთ, რომელნიც ეხლა იშვიათად მოიპოვებიან, და რომელნიც „საოციან წლებში ლამპრად ედგნენ სახალხო სკოლას.“

სამღვრთო სჯულის დღევანდელი მასწავლებელიც არ გამოუტოვებია მზრუნველს. სამღვრთო სჯულის დღევანდელი მასწავლებელი სკოლის სტუმარია და ამისათვის იმოდენა გავლენა ვერა აქვს მოსწავლეებზე, რამდენიც უნდა ჰქონდეს.

დასასრულ, მზრუნველი საჭიროდა სცნობს, რომ ყოველივე სკოლას თავისი საკუთარი ბინა ჰქონდეს და შემკული იყოს ყოველნაირი სახელსაწყო საგნებით; მზრუნველს საჭიროდ მიაჩნია მასწავლებელთაც წელიწადში 420 მან. დაენიშნოთ.

ახალი ცოდნისა და განვითარების შესაძენად ყოველ წელიწადს მასწავლებელთათვის კურსები უნდა იმართებოდესო.

1910 წელში მზრუნველს მოუწყვია შემდეგი კურსები: 1. საზოგადო განათლებისა და სოფლის მეურნეობის თეორიისა. 2. გიმნასტიკისა და საბავშო სათამაშოებისა. 3. ძერწვისა და „პაპიე მაშე“-დან სკოლის სახელსაწყო ნივთების მომზადებისა. 4. კალთების წვნისა და წნორის მოყვანისა. 5. სოფლის მეურნეობისა. ყველა ეს კურსები სხვა და სხვა ქალაქებში ყოფილა.

ამგვარად მზრუნველს იმედი აქვს, რომ დასაწყისი სკოლა მოსწავლეებს წერა-კითხვის გარდა პრაქტიკულ ცოდნა-გამოცდილებასაც მისცემს, და ამ გზისაკენ მზრუნველმა უკვე გადადგა ნაბიჯი, რიდესაც მასწავლებელთათვის კურსები მოაწყო.

ღმერთმა ქნას, რომ სრულებით განხორციელებულიყოს მზრუნველის აზრი, მაგრამ... მზრუნველმა ერთი უმთავრესი პირობა სკოლის აყვავებისა გამოსტოვა, სახელდობრ ისა, რომ დასაწყისს სასწავლებლებში საპატიო ადგილი მისცემოდა ხალხის სამშობლო ენას. რა პრაქტიკულ ცოდნას გამოიტანენ მოსწავლენი იმ სკოლიდან, საცა მათთვის გაუგებელ ენასა ლაპარაკობენ (ყოველად წარმოუდგენელია, რომ პირველ ორ წელიწადს ისე მომზადდნენ ბავშვები რუსულ ენაში, შემდეგ თავისუფლად შეეძლოთ ყველაფრის გაგება.)? მზრუნველი კი სამშობლო ენის საჭიროებაზე

ეარსება. ამ საზოგადოებაში ბევრ ბებს კიდევ ერთ-კლასიანი სამინისტროს სკოლა, ს. მერეკვში; ამის წინად ჭიათურის ნაწილის ბოქაულმა ნ. გაბუნიამ ს. სვერშიაც ყრილობა მოახდინა და ურჩია ხალხს ერთ-კლასიანი სკოლის გახსნა, რასაკვირველია სამინისტროს დახმარებით; თუმცა ხალხმა უარი განაცხადა, მაგრამ იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ბოქაული კიდევ მოახდენს კრებას და ჩააგონებს სვერის შეუგნებელ გლეხებს სკოლის დაარსების საჭიროებას. სოფლელებს მხოლოდ შენობის აგება დასჭირდებათ; როგორც ბოქაულმა მითხრა, ადგილსა და შენობის ყოველივე მასალას ადგილობრივი მემამულე ვ. წერეთელი სწირავს, მასწავლებელს ჯამაგირს დირექცია მისცემს. ნუ თუ ასეთი მემთხვევით არ უნდა ისარგებლონ სვერელებმა! სამკითხველოს გახსნას, იმედია, იკისრებს ჭიათურის განყოფილება ქ. შ. წ. კ. საზოგადოებისა; ამ საქმის მოთავეობა მოსწავლეახალგაზდობას და სემინარიელ მღვდლებს ეკუთვნის.

ლადო ბზვანელი.

მოზაბრილი ამბავი

ს. ხვანწკარა (რაჭა). ქუთაისის გუბერნიაში არც ერთი სოფელი და არც ერთი საზოგადოება ასე უმტრონოდ მიტოვებული არ არის, როგორც ხვანწკარის საზოგადოება.

ამ საზოგადოებაში ოთხი სოფელია: ტუდა, ტოდა, ხვანწკარა და ჩორჭო. უველა ეს სოფლები მდინარე რიონის მარჯვენა ნაპირზეა გაშენებული. მთელ საზოგადოებაში 600 კომლამდე მცხოვრებია. აქაურ მცხოვრებთათვის ერთადერთს შემოსავალს დვინის მოსავალი შეადგენს, (ვის არ გაუგონია საეთვალინოს დვინო). აქ ისეთი ადგილი არ მოიძებნება, სადაც კარგი ვენახი არ გაშენდეს. საუბედურად რაჭა, და კერძოდ ამ საზოგადოების, ერთი გულდამატკივარი, მეურნეობის მცოდნე მაინც რომ ჰყავდეს, მაგალითს მაინც მისცემდა ხალხს. მაგრამ არავინ გაგვაწნია, ან ვის შესტკივა გული ბედნიერებისათვის?

ამ საზოგადოებაში სულ მესაკუთრე ბედნიერია, ბატონ-ყმობის გადაგარდნამდე ამ საზოგადოებაში თავ. ეთვინეები ბატონობდნენ. მაშინ თავისუფალ სატხოვრებელ სამუთებს (ბიდუთებს) მა-

---

ერას ამბობს. მაშ რითი აიხსნება ის გარემოება, რომ ვისაც ანბანიცა აქვს და სახელმძღვანელოებიც, იმათ ენას სკოლაში ცოტა ადგილი აქვს დათმობილი, და იმათ, ვისაც არა აქვს არც ანბანი და არც სახელმძღვანელი, თვით ოლქი უდგენს ანბანსაც და სახელმძღვანელოებსაც: მაგ. აფხაზებს, ოსებს, სვანებს, ქისტებს და სხვა. თუ ოლქი სკოლაში საჭიროდა სცნობს სამშობლო ენას, მაშინ ყველა საგანი ამ ენაზე, როგორც გასაგებზე, უნდა ისწავლებოდეს რუსული კი ისე უნდა ისწავლებოდეს, როგორც ენა.

რაც შეეხება საღმრთო სჯულის სწავლებას, აქ ქართველები პირდაპირ აუტანელ პირობებში ვიმყოფებით.

ჯერ ბავშვს რუსულად ორი სიტყვა ვერ გადაუბამს ერთმანეთისთვის და მას პირველ წლიდანვე რუსულად ასწავლიან საღმრთო ისტორიის მოთხრობებს. ამასაც არა კმაროდენ, აზეპირებინებენ სლავიანურ ლოცვებს. რამდენი ტანჯვა უნახავს, რამდენი ცრემლი დაუღვრია ქართველ ბავშვს ამ უაზრობით! რუსეთის იმპერიაში ყველა თავიანთ ენაზე სწავლობს სამღვრთო სჯულს: სომხები, თათრები, გერმანელები, ფრანგები, პოლონელები და ჩვენ, ქართველები, რაღა გავხდით? ნუთუ ქართული ენა ისე ულირსია, რომ შეუძლებელია მით საღმრთო სჯულის შესწავლა? სარწმუნოება გრძნობაზეა დამყარებული და სამშობლო ენა კი უფრო სწვდება გულს. მზრუნველს ამისათვის უნდა მიექცეს ყურადღება.

გიორგი ბურჭულაძე.

ინც არ უიდუდობდნენ. ეხლა კი უმიდეს მთავრობის ნაბიძარ ბიდეთებსაც კი უიდუდობს აქაური კდეხობა, რომდის ფასსაც სახელად უწოდებენ: „შემოწმების ფულს“, რომელნი სხვა უსაბუთო გადასახადი შეკბარეა ამ საზოგადოებას, ადამმა უწეის.

ადგილობრივ მასწავლებლის ს. ბახტაძის ბაკონებით, ბენს საზოგადოებს სურვილი აქვს არსებული სამ-წლიანი კურსის ერთ-კლასიანი სასწავლებელი ოთხ-წლიანი კურსის სასწავლებლად გადაკეთოს, ან ორ-კლასიანად.

წინა წლებში აქაურმა ინტელიგენციამ დ. ჭრებალოში სამკითხველოს დაარსება განიზრახა, რამდენიმე წევრმა ხელი მოგაწერეთ შეწირულებას და დღემდე ეს განზრახვა განუხორციელებელია. იმედია, სიქმის მოთაური ბ-ნნი გ. სოხაძე, კ. დოდელიანი და სხვანი, ამ საქმეს დაგიწყებას არ მისცემენ.

ხაყოფრა.

—

ს. ლორეში (შორაპნის მაზრა). როგორც სწერდა „სახალხო კეზეთის № 344 ში“ ბ-ნი ა. რამინიშვილი, სოფელი ლორეში კანათლების მხრივ, მართლაც რომ წინ წავიდა. ბ-ნი ა. რამინიშვილის მეცადინეობით აქ მიიღეს ქუთაისის გენერალ-გუბერნატორისაგან ნებართვა, ს. ლორეშში ქ. შ. წ. კ. ბ. საზოგადოების ყვირილის კანეოფილების წიგნთ-საცავ-სამკითხველოსთვის. თითქმის ერთი წელიწადია სხვა და სხვა მიზეზების გამო სამკითხველოსთვის შენობა ვერ შეეძინა საზოგადოებას. 29 ივნისს კამგემ მოახდინა კრება, აირჩიეს კამგეობის წევრები, რომელთაც გადწყვიტეს, მარიამ-წყაროში ვაჭრების დროებით შესაფერი შენობა დეთმოთ სამკითხველოსთვის; სამწუხაროდ შესაფერი შენობა არ ადმოჩნდა და ამიტომ ცოტა ხნით კიდევ შეჩერდა საქმე.

დღეს 27 ივლისს, მარიამწყაროს ვაჭრებმა: ივლიონე ბარბაქაძემ, მაქსიმე და ადექსი გაჩვნიდაძეებმა თავს იდგეს და იფიდეს ეკლეს მარიამ-წყაროზე სახლი 100 მან. დირებული და გადასცეს ქ. შ. წ. კ. ბ. საზოგადოებას, ყვირილის კანეოფილების წიგნთ-საცავ-სამკითხველოსთვის უფასოდ ხუთის წლით.

დიდი მადლობის დირსნი არიან ი. ბარბაქაძე, ადექსი და მაქსიმე გაჩვნიდაძეები, რისთვისაც დიდ მადლობას ვუცხადებთ მათ მოელი ს. დორეშის საზოგადოება.

თუმცა სამკითხველოს საქმე რეალურად იქმნა მოგაწესრიგეთ, მაგრამ ახლა სხვა დაბრკოლება გაჩოჩნდა. ამის მაგიერად რომ ჯერ ისევაც კანეგითარებელ სოფლის საზოგადოებას ახალი ყურანდ-გაზეთები მოაწოდონ, სადგურ ძირულის სოფლისტო კანეოფილების მოხელეები ჯერ თითონ ნებულობენ წაკითხვას და რამდენიმე დღის შემდეგ, ყურნალ-გაზეთების გამოგზავნიან სამკითხველოში. ძალიან სასიამოვნო იქნებოდა, თუ სადგურ ძირულის ფოსტის კანეოფილების მოხელეები ყურნალ-გაზეთებს არ გაგზიერებენ და თავის დროზე მოგვწერდიან. თუ ძალიან კადეიებული აქვთ სურვილი ყურნალ-გაზეთების კითხვისა, დეთის მადლით, ძვირად არა დირს და არც გაუჭირდებთ ყურნ.-გაზეთების გამოწერა.

მიგმართავთ ს. დორეშიდან სხვა და სხვა კუთხეში წასულ ინტელიგენტებს, რომ მოგვწოდონ დახმარება სამკითხველოსთვის: ფულით, წიგნებით და ყურნალ-გაზეთებით, რითაც ხელს შეუწყობენ თავის სამშობლო კერას კანათლების საქმეში.

ბენო.

სპარსეთის ამბები

დეპეშები.

30 მკათათვე.

ლონდონი. „მორნინგ-პოსტ“-ის ცნობებით ფირუსკუხის ახლოს დიდი ბრძოლა მოუხდა რეშიდ-ურ-სალტანესა და ბახტიარების მოწინავე რაზმებს შორის. რეშიდის რაზმი გაჰფანტეს და თითონ რეშიდი, დაჭრილი, ტყვედ წაიყვანეს.

თეირანი (31 ივლისი). მეჯლისმა 300 ათასი თუმანი გადასდო მოულოდნელ შემთხვევებისათვის. რეგენტმა განუცხადა მეჯლისს, ქვეყანა ძლიერ ცუდ მდგომარეობაში არისო. ამის მიზეზად რეგენტი ასახელებს მთავრობის მდგომარეობის რყევას, რაც გამოწვეულია კაბინეტის ხშირ ცვლისაგან და პოლიტიკაში უპროგრამობისაგან. ამ უკანასკნელ დროს სხვა სახელმწიფოებთან კარგ განწყობილებას ყურადღებას არ აქცევდნენო. რეგენტი საჭიროდა სთვლის შესაფერი გეგმა შეიმუშავონ და მეჯლისს წარუდგინონ. თუ მეჯლისი მის რჩევას ეხლაც არ მიაქცევს ყურადღებას, იმას შეუძლებლად მიაჩნია სახელმწიფოს ასეთ აწეწილ მდგომარეობას გულგრილად უყუროს.

კურიოპატკინის ტაქტიკა.

თეირანში ბრძოლის ამბები არ მოდის თურქე. ტელეგრაფი გაფუჭებული ყოფილა. დაგმანთან ძველმა შაჰმა გაიმარჯვა.

ამბობენ, მთავრობის ჯარის სარდალი მოხი დაიჭრაო. ხმა დადის, მთავრობის ჯარმა ბრძანება მიიღო „კუროპატკინის ტაქტიკას“ დაადეკითო, ე. ი. მტერი თეირანამდის ძოიტყუეთ და აქ მოსპეთო. მაგრამ ბევრს ეშინიან, ვაი თუ „კუროპატკინის ტაქტიკამ“ „კუროპატკინისავე შედეგი“ გამოიღოსო.

ამ დღეებში თეირანიდან გამოსვლას აპირებს ეფრემი სარდარ-ასაადის შვილის სარდარ-ბოგადურის რაზმითურთ. ამ რაზმს შეეერთდებიან თეირანში მოხალისე მეომარნიც. შიიტების სასულიერო წოდებამ მოწოდებით მიჰმართა, კერბელის და ნედჯეფის მცხოვრებთ მაჰომედალის როგორც ურწმუნოს, წინალმდეგობა გაუწიეთო. სალარ დოულემ ხამადანში და მარაგაში პროკლამაციები გამოსცა, სადაც იგი აღნუსხავს თავის ომებს და მოითხოვს მაჰმედ-ალის დაჰმორჩილდნენ: მის წინააღმდეგ გაგზავნილ ბახტიარს ამირ-მოფაკამს ჯერ-ჯერობით არაფერი გაუკეთებია. უწინ ეს ბახტიარი შაჰის შეუზღუდველ უფლების მოხერე ყოფილა.

ადერბეიჯანის გუბერნატორად დაუნიშნავთ კონსერვატორი ეინადდოულე.

ანში დემოკრატებს რამდენიმე რეაქციონერი ჩამოუხრჩვიათ.

წინადადება სპარსეთის ელჩს.

ტფილისში ელჩთან მისულა რამდენიმე კავკასიელი და აღუთქვამს მოჰამედ-ალის მოვკვლავთ, თუ გასამჯელოს მოგვცემთო. საელჩოში უთქვამთ, ამ მიზნისათვის ფული არა გვაქვს, მაგრამ თუ ასრულებთ დაპირებულს, 100.000 თუმანს მოგცემთო და კიდეც მიუციათ პირობის ქაღალდი.

ოსმალეთის ჯარი სპარსეთის საზღვრებზე.

სპარსეთის საზღვრებზე ამ ჟამად სდგას თურმე 50 ათასი ჯარის კაცი. რუსეთის მთავრობას ეს მეტად აფიქრებს. სპარსეთს მან ველარ ჩაგონა ამის საწინააღმდეგო რამე ზომები მიეღო, რადგანაც ახალი რეჟიმის მომხრენი თანაუგრძნობენ „ახალგაზდა ოსმალეთს“. ხმები დადის, ვითომ რუსეთი სწორედ ამიტომ უწევს დახმარებას მოჰამედ-ალის, რომ ყოველთვის წინააღმდეგი იყო ოსმალეთის ასეთი მოქმედებისაო.

მაიორი სტოკსი.

ინგლისმა ყურადღება მიაქცია რუსეთის უკმაყოფილებას სტოკსის შესახებ და სპარსეთის მთავრობას გამოუცხადა: სტოკს შეუძლია სპარსეთის სამსახურში შევიდეს მხოლოდ იმ პირობით, თუ იგი არ იმოქმედებს ჩრდილოეთ სპარსეთშიო. ქვედა პალატაში გრეიმ უპასუხა ლორდ რონალდშეის, მთავრობა სტოკსის მოქმედებას ვერ დაადასტურებს, რადგანაც ეს ეწინააღმდეგება ინგლის-რუსეთის შეთანხმება საო. ფინანსიურ ნაწილის უფროსმა შუსტერმა განაცხადა, სტოკსი ერთად-ერთი პირია, რომელსაც შეუძლიან სადამონო ჟანდარმთა უფროსობა გასწიოსო.

დამგანთან გამარჯვება.

დიპლომატიურ წრეებში ჰოჰამედალის დამგანთან გამარჯვებას დიდ სტრატეგიულ მნიშვნელობას აძლევენ. ახლა მის ხელშია დემაგენდის მთის ყელი და, თურქმენებთან პირდაპირი მიმოსვლა შეუძლიან. დამგანიდან შაჰი უთუოდ პირდაპირ თეირანისაკენ გასწევს, რადგანაც მთელ ამ გზაზე არ მოიძევა ისეთი ადგილი, სადაც მოწინააღმდეგეთ შეეძლოთ გაუმაგრდნენ. თეირანში ამ გამარჯვების ამბავს ჰმალავენ. დეპეშები მხოლოდ მთავრობის მომხრეთ ხელშია, რომელთაც ეფრემი განაგებს.

დეპეშები

(პეტერბ. დეპეშათა სააგენტოსაგან)

30 მკათათვე.

საზღვარ-გარედ.

სტამბოლი. კარეშე სქემეთ სამინისტროში არაფერი იციან ოსმალთა ჯარის მიერ ანკარაკის მიდამოების დაჭერისა, ტრაბზონის საზღვართან. მხოლოდ სოფრანგეთმა წინადადება შემოიტანა,—დაუყოვნებლივ განისაზღვროს ორივე სახელმწიფოს სამეფოებიდან.

სოფია. ბრესის ბიუროს კამგე კარეშე მინისტრის წინადადებით უარყოფს სტამბოლის კაზეთების ცნობებს, ვითომც ბოდკარი საზღვარზე სომაგრეებს იჭერდეს.

პარიზი. ახალშენთა სამინისტრომ ცნობა მიიღო ოსმალთა ჯარის მიერ ბორკუს ბრიგინციაში, სახარაში ანკარაკის დაჭერაზე. შეიძლება ამან ეს ადგილი ოსმალის საკუთრებიდ ადგილად გადაქცეთს. სოფრანგეთმა წინადადება მისცა ოსმალეთს, არსებული მდგომარეობა დაიცეო. შემოდგომაზე ბრიგინცია ტაბესი და ბორკუ ტრიბოლში მოიწვევენ კომისიას ტრაბზონისა და საფრანგეთის მეჯლისის განსაზღვრისათვის. საფრანგეთმა განცხადა, ოსმალეთის მბეჭრობელობას ამ ბრიგინციებში არა ეცნობოო.

პარიზი. ხოდერის რამოდენიმე შემთხვევის გარდა არსად არა სჩანს ხოდერა. უფრედგან ზომებია მიდებული.

ბერლინი. მიწად-მოქმედების მინისტრმა, ვითომ გადმდგ სენის მიზეზით, რუსეთიდან ხორბლეულობის შემოტანის სწინასწმდგო ბრძანება გამოსცა.

ზარა. ხორვატულ „სოკოლების“ წასვლის დროს იტალიელებმა სლავიანთა საწინააღმდეგო დემონსტრაცია მოახდინეს, მოქმედებით შეურაცხყოფა მიაყენეს „სოკოლების“. იტალიელ ქალების დახმარებით ბოდიცამ 50 კაცი დაატუსა.

მანჩესტერი. რკინის გზის მთავარ სადგურზე მუშები კიოფიტნენ. სადგურს ემსახურებიან ზედამხედველები და სხვა მოსამსახურენი.

მერდინი. სიტნის კამო ჩარდოტენბურგის სკოლებში კანიკულები ერთი კვირით კიდევ კანაგრძეს.

ზაგრები. მთელი დღე მოდიან სხვა და სხვა კუთხიდან „სოკოლები“. სადამოს ბანკეტს ბმართავენ.

რუსეთი.

გომელი. შინაურ პირუტყვების შაგი ჭირი გრცელდება. კდეხებს თითქმის საქონელი სულ გაუწყდთ.

ნოვგოროდიისკი. სამხედრო სასამართლომ მაქსიმალისტების საქმე გაარჩია; ერთს მიუსაჯა სიკვდილი, 14—კატორგა, 4-ს ციხე და 12 გაამართლა. აღძრული შუამდგომლობა, რათა იმ ერთსაც სიკვდილით დასჯა ეპატიოს.

ნიკოლაევი. გერმანიის გემზე ხოდერით კიდევ სამი მეზღვაური გახდა ავად.

ნოვგოროდი. სარქეოლოგიო კრებაზე მასინთა ისტორიის მკვლევარმა სოკოლოვსკიმ დაამტკიცა, რომ ალექსანდრე I დროსაც უოფილა მასსონთა ჯგუფი „ნეპტუნი“ და „ეუტუ ზოვიც მასონთა ჯგუფს ეკუთვნოდა.

ბერლინი. მოგზდა 500 კაცის მიტინგი ჩეხთა კონგრესის საწინააღმდეგოდ მიტინგზე გაჭიანურეს ის სტუმართ-მოყვარეობა, რომელიც აქ ჩეხებს, ამ კერმანიზმის მოწინააღმდეკეთ, აღმოუჩინეს და წინადადება მისცეს ავსტრიელ კერმანელებს—დაუდადგინ ებრძოლონ პანსლავისტურ მისწრაფებას და კერმანიის კულტურის მოწინააღმდეგეთ.

ზაგრები. „სოკოლთა“ დღესასწაულს მშვენიერი დარი დუდგა. მონაწილეობას იღებს 10 ათასი „სოკოლი“.

გამოსადეგი ცნობა

მატარებელთა საზაფხულო მიმოსვლა.

დრო პეტერბურგის საათითაა ნაჩვენები, რომელიც ადგილობრივ საათზე 58 წუთითაა უკან).

ტფილისიდან გადის:

1) **ბათუმისაკენ:** N I—III კლ. ჩქარი მატ. საღ. 10 ს. 10 წუთზე. კიდრში ჩადის ღამ. 12 ს. 8 წ., მიხაილოვში ღამ. 1 ს. 12 წ. რიონში დილ. 5 ს. ბათუმში დილ. 8. ს. 45 წ.

2) **საფოსტო** მატარ. N 3. I—III კლას. გადის დილ. 9 ს. 44 წ., კიდრში ჩადის 12 ს. 27 წ. მიხაილოვში ნაშუადღ. 2 ს. 1 წ., რიონში 6 ს. 35 წ., ბათუმში ღამ. 11 ს. 37 წ.

3) **სახალხო** მატ. დღის 4 ს. 17 წ. კიდრში ჩადის 6 ს. 55 წ., მიხაილოვში 8 ს. 29 წ., რიონში 12 ს. 46 წ., ბათუმში დილ. 5 ს. 23 წ.

4) **ფერეული** მატ. № 107, მეოთხ. კლასით, გადის საღ. 9 ს. 5 წ., კიდრში ჩადის ღამ. 1 ს. 20 წ., მიხაილოვში ღამე 3 ს. 43 წ., რიონში დილ. 9 ს. 48 წ., ბათუმში დილ. 5 ს. 6 წ.

ბაქოსაკენ: 1) **სამგზავრო** N 6. I—II. კლ. გადის დღის 2 ს. 56 წ., განჯაში ჩადის 8 ს. 59 წ., ბალაჯარაში 6 ს. 38 წ., ბაქოში დილ. 7 ს. 15 წ.

2) **საფოსტო** მატ. N 4, I—III კლ. დილ. 1 ს. 38 წ., განჯაში 5 ს. 39 წ., ბაქოში 1 ს. 44 წ.

1 ბ) **ჩქარი** მატ. № 2. I—III კლ. გადის 8 ს. 40 წ. დილ., განჯაში იქნება ნაშუადღ. 1 ს. 44 წ., ბალაჯარაში საღ. 10 ს. 2 წ., ბაქოში საღ. 10 ს. 35 წ.

ფერეული მატ. N 106, მე-4 კლასით, დილის 4 ს. 17 წ., განჯაში იქნება შუადღ. 12 ს. 28 წ., ბალაჯარაში 3 ს. 35 წ., ბაქოში ღამ. 4 ს. 46 წ.

ბორჯომისაკენ: 1) **სახალხო** მატარებ. I—III კლ. N 7—8, გადის დილ. 7 ს. 20 წ., ბორჯომში ჩადის შუადღ. 12 ს. 40 წ.

2) **სახალხო** მატ. № 9—10, I—III კლას. გადის ნაშუადღ. 2 ს. 2 წ. ბორჯომში ჩადის საღ. 7 ს. 30 წ.

ჯულფასა და ერევნისაკენ:

1) **საფოსტო** მატ. N 74—75, I—III კლას. გადის ღამ. 12 ს. 2 წ. ჯულფაში ჩადის ღამ. 11 ს. 48 წ.

2) **სამგზავრო და საქონლ.** N 78—79, II—III კლ. გადის ნაშუადღ. 4 ს. 50 წუთ. ვრევანში ჩადის დილის 10 ს. 12 წ.

ტფილისში მოდის:

ბაქოდან: ჩქარი მატარ. პლატზ. N 1. I—III კლ. საღ. 9 ს. 26 წ. სამგზავრო N 5. I—III კლ. დღ. 3 ს. 27 წ. საფოსტო N 3. I—III კლ. დილ. 8 ს. 54 წ., ნარეული N 107. მე-4 კლასით საღ. 8 ს. 7 წ.

ბათუმიდან: სამგზავრო N 6, I—III კლ. ნაშ ადღ. 1 ს. 56 წ., საფოსტო N 4, საღ. 10 ს. 42 წ., ჩქარი N 2, დილ. 7 ს. 54 წ. ნარეული მე-4 კლასით N 106, დილ. 3 ს. 19 წ.

ჯულფიდან: საფ. N 72—73, დილ. 6 ს. 40 წ., სამგზავრო და საქ. N 80—81, II—III კლ. შუადღ. 12 ს. 28 წ.

ერევნიდან: სახალ. შუადღ. 12 ს. 28 წ.

ბორჯომიდან: სამგზავრო N 7—8, დილ. 6 ს. 20 წ., სამგზ. N 9—10, საღ. 8 ს. 30 წ.

ქუთაისიდან გადის:

ტფილისისაკენ: სახალხო 5 ს. 15 წ. დილით., საფოსტო 2 ს. 3 წ. დღით. ჩქარი 1 ს. 00 წ. ღამით.

ბათუმისაკენ: სახალხო 1 ს. 00 წ. ღამ. საფოსტო 6 ს. 52 წ. საღ., ჩქარი 5 ს. 15 წ. ღამით.

ფოთისაკენ: სახალ. 1 ს. 00 წ. ღამ. საფოსტო 6 ს. 52 წ. საღ., ჩქარი 5 ს. 15 წ, ღამ., სახალხო 4 ს. 22 წ. დღით.

შორაპნისაკენ: სახ. 5 ს. 6 წ. საღამ.

ტყიბულისაკენ: სახ. 3 ს. 28 წ. დღით. სახ.-ნაქ. 7 ს. 50 წ. დილით.

ქუთაისს მოდის:

ტფილისიდან: სახ. 2 ს. 25 წ. ღამ., საფ. 8 ს. 20 წ. საღ., ჩქარი 7 ს. 14 წ. დილით.

ბათუმიდან: სახ. 7 ს. 14 წ. დილ., საფ. 3 ს. 25 წ. დღ., ჩქარი 2 ს. 25 წ.

ფოთიდან: სახალ. 7 ს. 14 წ. დღ., საფ. 3 ს. 25 წ. დღ., სახ. 10 ს. 21 წ. დილით

შორაპნიდან: სახალხო 9 ს. 49 წ. დილ.

ტყიბულიდან: სახ. 11 ს. 12 წ. დილით. სახალხო-ნაქ. 6 ს. 46 წ. საღამოს.

ტფილისიდან მცხეთაში:

სახალხო მატ. N 77, I—III კლ. გადის ნაშუადღ. 2 ს. 43 წ., მცხეთაში მიდის ღამ, 3 ს. 26 წ.

სახ. მატ. № 77, I—III კლ. გადის დილ. 8 ს., მცხეთაში მიდის დილის 8 ს. 43 წ.

მცხეთიდან ტფილისში:

სახ. მატ. N 76, I—III კლ. გამოდის 12 ს. 11 წ., ტფილ. ჩამოდის 12 ს. 50 წ., **სახალ** ხო მატარ. N 76, გამოდის საღ. 6 ს. 51 წ. ტფილისში მოდის საღ. 7 ს. 30 წ.

შენიშვნები: 1) გადაუჯდომლად პირდაპირი მგზავრობა ტფილის-ბაქო-რუხტოგამდე შეიძლება განხაგეთრებულ ვაგონებით, რომელიც ამიერ-კავკასიის I და მე-2 მატარებელს მიხდგეს, ხოლო კავკასიის მატ. მე-5 და მე-6, ყველა ვაგონები პლაცკარტითაა (ხაგუთარ. ხაწოლებითა).

2) 15 მაისიდან შეიძლება პირდაპირ გადაუჯდომლად მგზავრობა ტფილის-ბაქოგისლავოდხკამდე, ხაერთამორისო-ხამილო ვაგონებით და ამიერ-კავკასიის NN 1—2, კავკასიის გზის N 5—6.

3) 1) მაისიდან მიმოდიან ბაკურიანის ლიანდაგზე სამგზავრო № 76—77, მცხეთისა ხაკარაგო № 76, 77, 76a, 77a.

4) **ფერეული** სახალხო მატ. მე-IV კლ. N 106 და 107, ბაქოსა და ბათუმს შუა საჭიროების მიხედვით იგლის.

ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐᲜᲘ

ᲓᲝᲥᲢ. ᲜᲐᲕᲐᲡᲐᲠᲓᲘᲐᲜᲘᲡᲐ

ᲧᲝᲕᲔᲚ ᲓᲦᲔ, ᲙᲕᲘᲠᲘᲗᲔᲑᲡ ᲙᲐᲠᲓᲐ
ᲓᲐᲐᲠᲡᲔᲑᲣᲚᲘᲐ 1880 ᲬᲚᲘᲡ.
(ᲕᲝᲠᲝᲜᲪᲝᲕᲘᲡ ᲫᲕᲚᲘᲡ ᲞᲘᲠᲓᲐᲞᲘᲠ)

ᲓᲘᲚᲘᲗ:

ბ. ა. ნავასარდიანი: 11—12 ს. ქირურგიული, ვენერიული (სიფილ.) ავად.

ᲣᲚ. Ბ. ᲩᲘᲭᲝᲕᲐᲜᲘ: 9½—10 ს. თვალისა, შინაგანი და ნერვებისა.

ზ. ი. ბაბანასოვი: 10—11 ს. საბებიო, ქალებისა და ბავშვებისა.

ნ. ტ. მულინი: 10—12 ს. ყურისა ცხვირისა და ყელისა.

მ. Გ. ᲐᲕᲔᲤᲘᲐᲜᲪᲘ: 11—12 ს. კანისა, სიფილისი, ვენერ., საშ. და ქირურგ.

ა. მ. ᲨᲣᲒᲘᲜᲝᲕᲐ. 12—1 ს. შინაგანი, ბავშვებისადა ყვავილის აცრა.

ა. Ა. ᲙᲐᲠᲐᲠᲘᲔᲤᲘᲐᲜᲪᲘ: 1—11/2 ს. შიგან. და საბავშვო.

ბ. Გ. ᲐᲒᲐᲡᲐᲠᲝᲕᲐ: 11/—2 ს. შინაგნი ბავშვთა ავად.

ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲗᲘ:

ქალ. ᲔᲥ. Პ. Ხ. ᲨᲘᲚᲑᲔᲠᲨᲘᲪᲐ: 6—8 ს. საბებ., ქალ. და ბავშ. ავად.

Ო. Ვ. ᲒᲔᲠᲒᲘᲐᲜᲘ-ᲔᲜᲒᲔᲚᲘ: 6—6½ საბებიო, ქალებისა და ბავშვებისა.

ი. ᲤᲘ. ᲕᲐᲠᲪᲐᲨᲕᲘᲚᲘ: 6—7 ს. შინაგანი, ბავშვებისა და ყვავილის აცრა.

11—12 ს. **606** ᲬᲐᲛᲚᲝᲑᲐ, ᲙᲝᲜᲡᲣᲚᲢᲐᲪᲘᲣᲠᲐᲓ.

რჩევა 50 კ. დარიბებს უფასოდ, კონსულტაციები და ფეფრაციები მეთანხმებით სამკურნალოს დირექტორი მედიცინის დოქტორი ბ. ა. ნავასარდიანი.

(წ. (1168—98)

ᲛᲣᲮᲠᲐᲜᲘᲡ ᲙᲔᲠᲫᲝ

ᲡᲐᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲝ

ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐ

მუდმივის საწოლებით.

Тифлисъ—Песковская ул., 9. и 48 Цицiановскаго подъема, противъ новаго (Мухранскаго) моста. Телефонъ N 370.

ავადმყოფებს ყოველ დღე სპეციალისტი ექიმები მიიღებენ.

ᲐᲢᲔᲜᲘᲐᲜᲪᲘ-Ნ. Ა. ᲧᲣᲠ., ᲪᲮᲕ., ᲧᲔᲚᲘᲡᲐ 10—11 საათამდე.

ნ. Ა. ᲐᲮᲐᲚᲘᲐᲜᲘ—(მედ. ექ.), ყურისა ცხვირ. და ყელის სნეულ. 11—12 საათ.

Გ. Ა. ᲐᲑᲔᲠᲓᲝᲕᲘ—(მედიც. ექ.), ათაშანგ., ვენერიულ და კანის სნეულ. 1 ნახ. 2 ნახევარ საათამდე.

Ა. Ა. ᲒᲐᲨᲐᲨᲝᲕᲘ—შინაგან სნეულებანი დილის 10—11 საათ.

Ტ. Ი. ᲒᲔᲝᲠᲒ-ᲑᲔᲒᲘᲐᲜᲘ—(მედ. ექ.), თვალის სნეულ. (ორშ., ოთხშ. და პარასკევობით), დილ. 8 ნახ. 9 ნახ. საათ.

Კ. Ა. ᲒᲝᲜᲘᲔᲕᲘ—ბავშვთა სნეულ. სამშ. ხუთშ. და შაბ.) 1 ნახ. 2 საათამდე.

Ა. Ი. ᲒᲠᲘᲒᲝᲠᲘᲐᲜᲘ—ქირურგიულ სნეულ. დილ. 11—12 საათ.

Ი. Გ. ᲙᲐᲚᲐᲛᲙᲐᲠᲝᲕᲘ—დედათა სნეულ. 1—2 საათამდე.

Ა. Ი. ᲙᲐᲢᲐᲜᲘᲐᲜ—(მედ. ექ.), შინაგან სნეულ. 12—1 ს.

Ზ. Დ. ᲙᲘᲚᲓᲘᲨᲐᲜᲘᲫᲔ—ქირურგ. სნეულ. (სამშ., ხუთშ. და პარასკ.) 12 ნახ. 1 ს.

Გ. Ა. ᲛᲘᲚᲚᲔᲠᲜᲘᲐᲜᲘ—ქირურგ. სნეულ. 5—6 ს.

ᲢᲘ. Ნ. ᲢᲔᲠ-ᲜᲘᲠᲘᲡᲝᲕᲘ—ქირურგ. სნეულ. (ორშ., ოთხშ., შაბ.), 1 ნახ.—2 ს.

ათაშანგის წამლობა ერლიხ-ხატას პრეპარატით (Ehrlich-Hata „606“-ით) დარიგების ფასი—50 კ. სტაციონალური ეექიმობისთვის 3—5 მანეთამდე, ოპერაციები, შეხვევა, კონსულტაცია და სხვ. მორიგებით.

ᲡᲐᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲝᲡ ᲒᲐᲛᲒᲔ ᲔᲥ. Ა. ᲒᲠᲘᲒᲝᲠᲘᲐᲜᲘ. № 646. 100—50) 0—103—115)

◀ ᲛᲝᲛᲮᲘᲐᲠᲔᲗᲐᲗᲕᲘᲡ ▶

ᲗᲐᲕᲨᲔᲡᲐᲤᲐᲠᲘ ᲒᲔᲒᲘᲐ-ᲥᲐᲚᲘᲡ ᲗᲣᲮᲐᲠᲔᲚᲘᲡᲐ.

ᲛᲚᲔᲒᲐᲠ Ქ., ᲮᲐᲠᲔᲑᲘᲗ ᲘᲜᲡᲢᲘᲢ. ᲑᲘᲠᲓᲐᲞᲘᲠ ᲨᲝᲛᲮᲘᲐᲠᲔᲜᲘ ᲓᲐ ᲤᲘᲖᲘᲛᲘᲠᲘ ᲥᲐᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲓᲘᲓᲘ ᲞᲠᲘᲖᲘ ᲛᲘᲘᲦᲔᲑᲘᲐᲜ ᲧᲝᲕᲔᲚ ᲓᲠᲝᲡ ᲓᲦᲔᲪᲐ ᲓᲐ ᲦᲐᲛᲔᲪ. ᲐᲠᲘᲡ ᲡᲐᲔᲠᲗᲝ ᲡᲐᲧᲝᲚᲘ, ᲪᲐᲚᲙᲔ ᲝᲗᲐᲮᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲝᲗᲐᲮᲘ ᲡᲐᲘᲝᲣᲛᲚᲝᲓ ᲛᲝᲛᲖᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ.

მიღება ქალის ავადმყოფობით სნეულთა, ძიძების გასინჯვა, ყვავილის აცრა და მასსაკი ყოველ-დღე დილის 6 დან ნაშუადღევის 12 ს.

(თ.—1083—69)

„Ს. ᲞᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲘᲡ ᲥᲘᲛᲘᲣᲠᲘ ᲚᲐᲑᲝᲠᲐᲢᲝᲠᲘᲐ“.
1860 წ. დაარსებული.
ოქროს მედალი პარიზის 1900 წ.

ᲗᲛᲘᲡ ᲡᲐᲮᲠᲓᲝᲚᲘ „ᲘᲠᲘᲡ ᲔᲥᲡᲢᲠᲐᲥᲢᲘ“,

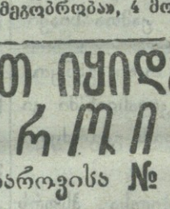

Lotion Végétale aux Violettes d'Antibes

ᲭᲔᲠᲢᲚᲘᲡ ᲡᲐᲣᲒᲐᲚᲔᲑᲐ ᲓᲐ ᲗᲛᲘᲡ ᲒᲐᲮᲐᲛᲐᲒᲠᲔᲑᲔᲚᲘ.

მთავარი საწყობი: ტფილისი, საადოთიაქო საქონლით მოგაჭრე კავკასიის ამწანაგება. (12—1294—3)

ᲧᲘᲜᲣᲚᲘ

ᲡᲐᲮᲢᲣᲛᲠᲝᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲠᲔᲡᲢᲝᲠᲐᲜᲑᲔᲡᲐ ᲓᲐ ᲑᲣᲤᲔᲢᲘᲡ ᲞᲐᲢᲠᲝᲜᲗᲘᲡ ᲨᲔᲣᲫᲚᲘᲐᲜ ᲘᲧᲘᲓᲝᲗ

ᲧᲘᲜᲣᲚᲘ ᲩᲕᲔᲜᲗᲐᲜ ᲓᲐᲡᲐᲛᲐᲠᲗᲐᲕᲘ ᲘᲐᲤ ᲤᲐᲡᲐᲓ
ᲑᲐᲖᲠᲘᲡ ᲥᲣᲩᲐ, N 2.
Ი. ᲑᲐᲠᲐᲗᲣᲚᲐᲨᲕᲘᲚᲘ. (3.1421.3)

ᲓᲐᲛᲐᲡ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒ ᲙᲐᲠᲒᲘ ᲬᲘᲗᲚᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲘᲡ ᲛᲐᲚᲐᲖᲘᲐᲨᲘ

ᲘᲧᲘᲓᲔᲑᲐ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲬᲘᲒᲜᲔᲑᲘ:

ᲗᲘᲗ. ᲐᲠᲩ. ᲯᲝᲠᲯᲐᲫᲘᲡᲐ: წ. 1-ლი „ერეგნულ პრობლემის გაშემეტ“ . . . . . ფ. 75 კ.
წ. 2-ე „ჩვენი საზოგადოებრივება“ . . . . . ფ. 80 კ.
„ერი და კაცობრიობა განნილ.
სოციოლოგიური მზრით“ ფ. 1 მ. 20 კ.
„ᲐᲛᲘᲔᲠᲬᲔᲚᲘᲡ ᲗᲐᲕᲐᲠᲘ ᲚᲔᲒᲔᲜᲓᲘ“, 4 მოქმ. დრამა . . . . . ფ. 40 კ.
„ᲛᲔᲒᲝᲑᲠᲝᲑᲐ“, 4 მოქმ. დრ. ფ. 30 კ.

. . .

Baton-ისა:

Ვ. ᲧᲘᲤᲘᲐᲜᲘᲡᲐ:

ᲨᲘᲣᲙᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ:

ᲨᲔᲛᲗᲮᲕᲔᲕᲘᲗ ᲘᲧᲘᲓᲔᲑᲐ ᲜᲐᲮᲛᲐᲠᲘ ᲠᲝᲚᲘᲐᲚᲘ.

ᲘᲐᲠᲝᲡᲚᲐᲕᲘᲡ Ქ., ᲡᲐᲮᲚᲘ ᲔᲚᲘᲖᲑᲐᲠᲝᲕᲘᲡᲐ № 10. (2—1427 1)

ᲡᲐᲚᲘᲐᲜᲘᲡ ᲗᲔᲕᲖᲗ ᲛᲠᲐᲕᲬᲕᲔᲚ ᲓᲐ ᲛᲝᲕᲐᲭᲠᲘᲗ

ᲥᲛ. ᲙᲔᲒᲕᲔᲚᲝᲕᲔᲑᲘᲡ

ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲡ

ᲞᲣᲨᲙᲘᲜᲘᲡ Ქ., ᲡᲐᲙᲣᲗᲐᲠᲘ ᲡᲐᲮᲚᲘ № 9, ᲢᲔᲚᲔᲤᲝᲜᲘ № 712,

ᲧᲝᲕᲔᲚ ᲓᲦᲔ ᲒᲐᲜᲣᲬᲧᲕᲔᲢᲚᲘᲕ ᲛᲝᲓᲘᲡ

ᲐᲮᲐᲚ-ᲐᲮᲐᲚᲘ

ᲝᲡᲔᲢᲠᲘᲜᲐ (ᲗᲣᲗᲘ) **ᲓᲐ ᲡᲔᲕᲠᲘᲣᲒᲐ** (ᲤᲐᲠᲐᲓᲘᲜᲐ).

ᲮᲘᲛᲮᲘᲚᲐᲚᲐ

ᲐᲮᲐᲚᲘ (Зернистая).

ᲞᲐᲠᲙᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲙᲝᲚᲝᲤᲔᲑᲘᲗ

ᲡᲐᲣᲙᲔᲗᲔᲡᲝ ᲓᲝᲨᲔᲑᲘ ᲓᲐ ᲮᲣᲠᲒᲘ